

TANIEW

Kwàkwàmo Izaew izuapyr wiko Namukononozor hàpuzuhu pupe wà

¹ Zeoaki Zuta ywy rehe har wanuwihawete romo heko mehe, na'iruz haw kwarahy mehe, Namukononozor Mawiron wanuwihawete uzàmàtyry'ym Zeruzarez tawhu pe har wà a'e wà kury.

² Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e weityk kar a'e tawhu Namukononozor pe a'e. Upyhyk kar amo ma'e hekuzar katu ma'e Tupàn Hàpuzuhu pupe har izupe a'e wà no. Namukononozor weraha a'e ma'e weko haw pe Mawiron tawhu pe wà. — Pemono a'e ma'e hezar hagapaw hàpuz me nehe, temetarer imonokatu haw pupe nehe, i'i wemiruze'eg wanupe.

³ Na'e tuwihawete Namukononozor wenz Apenaz uzeupe kury. Wiko uma'ereko ma'e tàpuzuhu pe har wanuwihaw romo a'e. Uze'eg nezewe izupe. — Eme'e Izaew heremipyhyk kwer wanehe nehe. Exaexak amo kwàkwàmo tuwihawete iànàm ne wà nehe. Exaexak amo awa hemetarer katu ma'e kwer wana'yr ne wà nehe no, i'i izupe.

⁴ Xo kwàkwàmo ipuràg eteahy ma'e exaexak ne wà nehe. Aze heta amo ikatu 'ymaw amo rehe nehe, ezar nehe: hehàpyhà 'ym ma'e, iapyha 'ym ma'e, ipàri ma'e. Xo na'arewahy uzemu'e ma'e zo exak ne wà nehe. Exaexak ma'e kwaw par ne wà nehe. Nezewe mehe upuner uma'ereko haw rehe heràpuzuhu pupe wà nehe. Tuwe uzemu'e

Mawiron waze'eg rehe wà nehe. Uzemu'e putar Mawiron wanàmuzgwer waze'eg rehe wà nehe no.

⁵ Erekwaw heremi'u tuweharupi har ne. Erekwaw ma'ywa tykwer heremi'u tuweharupi har no. Tuwe wanemi'u ràm tuweharupi har nuzawy kwaw heremi'u nehe, i'i izupe. — Na'iruz kwarahy emumaw wamuàgà'ym pà nehe. A'e re uzyppyrog putar heràpuzuhu pupe uma'ereko pà wà nehe, i'i izupe.

⁶ Wexaexak kwàkwàmo oho a'e wà kury. Hexak pyrer wainuromo heta 4 kwàkwàmo Zuta izuapyapyr wà. Na'aw waner xe wà: Taniew, Anani, Mizaew, Azari.

⁷ Apenaz omono amo waner uze'eg rupi har wanupe. Na'aw waner ipyahu ma'e xe wà. Mewtexazar, Xanarak, Mezak, Amenenek.

⁸ Nezewe i'i Taniew uzeupe kury. — Aze a'u tuwihawete hemi'u nehe, aze ai'u ma'ywa tykwer pupe nehe, aiko putar ikatu 'ym ma'e romo Tupàn henataromo ihe nehe, i'i. A'e rupi uze'eg oho Apenaz pe kury. — Hepytywà a'e ma'e wi hemunyryk kar pà nehe, i'i izupe.

⁹ Tupàn umuigo kar Apenaz Taniew imyrypar romo kury. A'e rupi ipurupytywà wer hehe.

¹⁰ Nezewe rehe we Apenaz ukyze tuwihawete wi. A'e rupi uze'eg nezewe Taniew pe.

— Tuwihawete hezar a'e, a'e ae umume'u penemi'u ràm a'e, pei'u àwàm a'e no. Aze ume'e penehe nehe, — Napekàg kwaw izypy mehe peneko awer zàwe, aze i'i peme nehe, — Napekatu kwaw ko 'ar rehe amogwer kwàkwàmo wazàwe nehe, aze i'i peme nehe, penehe ume'e mehe nehe,

hezuka putar nehe. Peiko putar hezuka arer ài romo nehe, i'i wanupe.

¹¹ Apenaz umuzekaiw kar a'e zauxiapekwer a'e 4 kwàkwàmo wanehe a'e wà: Taniew, Anani, Mizaew, Azari. Na'e Taniew uze'eg oho a'e zauxiapekwer pe kury.

¹² — Aenz putar amo ma'e newe ihe nehe kury. Eagaw nezewe haw nehe. Emumaw 10 'ar xo kumana'i zàwenugar imur pà zo urewe ureremi'u romo nehe. Xo 'y pupe zo urui'u putar nehe no.

¹³ A'e 10 'ar pawire eme'e urerehe nehe. Eme'e amo kwàkwàmo tuwihawete hemi'u i'u har wanehe nehe no. Aze urerexak àwàm ikatu newe nehe, ezapo neremimutar urewe nehe, i'i Taniew zauxiapekwer pe.

¹⁴ — Ikatu, i'i zauxiapekwer izupe. Na'e umumaw 10 'ar hemiapo kar haw iapo pà.

¹⁵ 10 'ar paw ire, a'e 4 kwàkwàmo Izaew izuapyr ikatu wera'u kwàkwàmo tuwihawete hemi'u i'u har wanuwi wà kury. Ikàg wera'u wanuwi wà no.

¹⁶ Na'e zauxiapekwer upytu'u tuwihawete hemi'u a'e 4 kwàkwàmo wanupe i'u kar ire kury. U'u kar xo kumana zàwenugar zo wanupe kury.

¹⁷ Tupàn ukwaw katu kar Mawiron wapape a'e 4 kwàkwàmo wanupe. Ukwaw katu kar wane-migwaw wanupe no. Amo ma'e iapo haw omono Taniew pe no. Omono puahu imume'u katu haw izupe, puahu zàwenugar imume'u katu haw izupe no.

¹⁸ — Umumaw putar na'iruz kwarahy uzemuàgà'ym pà wà nehe, i'i tuwihawete Namukonozor izypy mehe a'e. Upaw na'iruz kwarahy kury. A'e rupi Apenaz weraha

kwàkwàmò paw tuwihawete henataromo wà kury.

¹⁹ Tuwihawete uze'eg wanupe. Wexak a'e 4 wakatu haw: Taniew, Anani, Mizaew, Azari. Naheta kwaw amo wazàwenugar a'e pe wà. A'e rupi upyta tuwihawete hàpuzuhu pupe uma'ereko pà wà.

²⁰ Aze tuwihawete ipurukwaw wer amo zawaiw katu ma'e rehe, aze xo ma'e kwaw katu har zo upuner a'e ma'e imume'u haw rehe, aze xo ma'e kwaw par zo upuner a'e ma'e imume'u haw rehe, wenz a'e 4 kwàkwàmò uzeupe wà. Ta'e ukwaw katu wera'u ma'e wà xe, ma'e kwaw katu har Mawiron pe har wanuwi upaw rupi katete wà xe. Ukwaw wera'u ma'e ikwaw pyr 'ym a'e wà no, imume'u haw Mawiron pe har wanuwi upaw rupi katete wà no.

²¹ Taniew upyta tuwihawete hàpuzuhu pe te Xiru Mawiron wanuwiawete romo heko haw izypyrog mehe.

2

Namukonozor upuahù a'e

¹ Tuwihawete romo wiko mehe mokoz haw kwarahy mehe Namukonozor uzyppyrog upuahù pà kury. Ukyze katu a'e, a'e rupi nupuner kwaw uker haw rehe.

² A'e rupi wenz kar awa uzeupe wà: ma'e kwaw katu har wà, ma'e ikwaw pyr 'ym imume'u har wà, paze ma'e wà, zahytata kwaw par wà. — Pemume'u katu tuwihawete ipuahù awer izupe nehe. Uhem a'e awa tuwihawete henataromo uzexak kar pà wà.

³ Na'e uze'eg wanupe kury.

— Apuahu ihe. A'e re akyze katu no. Ma'in hep-uahu awer ihewe. Ikwaw 'ym mehe we napytu'u kwaw nehe, i'i wanupe.

⁴ Uze'eg tuwihawete pe Àràm izuapyapyr waze'eg rupi wà kury. — Tuwe tuwihawete wikuwe tuweharupi umàno 'ym pà nehe, i'i izupe wà. — Emume'u nepuahu awer urewe nehe. Henu re urumume'u putar ikwaw kar haw newe nehe, i'i izupe wà.

⁵ Tuwihawete uwazar waze'eg wanupe kury. — Nezewe aze'eg hezeupe kwez kury. Pémume'u hep-uahu awer ihewe pe nehe. A'e re pemume'u hemimume'u ihewe nehe no. Aze napepuner kwaw a'e ma'e iapo haw rehe nehe, zauxiapekwer pepei'ài'àng putar wà nehe. Weityk putar penàpuz a'e wà nehe no.

⁶ Aze pemume'u hep-uahu awer ihewe nehe, aze pemume'u ikwaw paw nehe no, amono putar ma'e hekuzar katu ma'e peme nehe. Apumuawate kar putar teko wanupe ihe nehe no. Pemume'u hep-uahu awer ihewe nehe kury. Pemume'u ikwaw kar har ihewe nehe no.

⁷ Uze'eg wi a'e ma'e kwaw katu har uwihawete pe a'e wà kury.

— Emume'u nepuahu awer nehe. A'e re urumume'u putar ikwaw kar har newe ure nehe, i'i izupe wà.

⁸ Tuwihawete uze'eg wi wanupe kury. — Akwaw penemiapo ihe. Aze urupuranu wiwi tuwihawete rehe nehe, na'urezuka kwaw ru'u nehe, peze peiko pezeupe. Ta'e pekwaw heremiapo rà m pe xe.

⁹ Aze napemume'u kwaw hepuahu awer ihewe nehe, azepyk putar penehe nehe. Penehe hezepyk àwàm pitàitàigatu uzuawyawyagatu putar nehe. — Zaneremu'em putar izupe nehe. Ximume'u temu'emaw izupe nehe, peze pezeupepe. — Nezewe mehe, aze ru'u na'urezuka kwaw nehe, peze pezeupepe. Aze pepuner hepuahu awer imume'u haw rehe nehe, akwaw putar imume'u haw ikwaw har romo peneko haw ihe nehe no, i'i wanupe.

¹⁰ Ma'e kwaw katu har uwazar tuwihawete ize'eg izupe nezewe wà kury. — Ni amo ywy rehe har nupuner kwaw a'e neremimutar imume'u haw rehe wà, i'i izupe wà. — Ni amo tuwihawete, ni ikàg wera'u ma'e, ni upuner wera'u ma'e nuzapo kar pixik kwaw agwer ma'e a'e wà, ma'e kwaw katu har wanupe a'e wà, ma'e ikwaw pyr 'ym imume'u har wanupe a'e wà, zahytata kwaw par wanupe a'e wà.

¹¹ Ni amo nupuner kwaw nereminozgwer iapo haw rehe wà. Naheta kwaw agwer ma'e iapo har wà. Xo tupàn zo wà. Nuiko kwaw ko ywy rehe zaneinuinuro mo wà, i'i izupe wà.

¹² Wikwahy tuwihawete kury. Uzuka kar ma'e kwaw katu har Mawiron ywy rehe har paw rupi wà kury.

¹³ Hemiruze'eg umume'u ize'eg teko paw wanupe pape rehe imuapyk pà wà. Na'e oho Taniew ipiaromo wà kury. Oho imyrypar wapiaromo wà no, ta'e uzuka putar tuwihawete ze'eg rupi katete wà xe.

Tupàn umume'u tuwihawete ipuahu awer Taniew pe

14 Taniew wekar Ariok zauxiapekwer tuwihawete rehe uzekaiw ma'e wanuwihaw oho a'e kury. Ta'e a'e 'ym mehe tuwihawete uzuka kar ma'e kwaw katu har Mawiron ywy rehe har paw izupe a'e xe. Upuranu hehe imyrypar zàwenugar ài.

15 — Màràzàwe tuwe tuwihawete urezuka kar nezewe a'e, i'i izupe. Ariok umume'u uzeapo ma'e kwer izupe.

16 Na'e uze'eg Taniew oho tuwihawete pe kury. — Urezuka zo pe na'arewahy nehe. Hezeagaw wer nepuahu awer imume'u pà newe, ikwaw kar haw imume'u pà newe nehe no.

17 A'e re Taniew oho weko haw pe. A'e 3 imyrypar wiko a'e pe wà: Anani, Mizaew, Azari.

18 — Peze'eg Tupàn ywak rehe har pe nehe, ty wà. — Urepuhareko pe nehe. Exak kar a'e puahu awer hemimume'u urewe nehe, ere Tupàn pe nehe. Nezewe mehe nazamàno kwaw amogwer ma'e kwaw katu har Mawiron ywy rehe har wainuinuromo zane nehe no, i'i wanupe.

19 A'e 'ar mehe we pyhaw Taniew wexak amo ma'e puahu zàwenugar a'e kury. Hexak mehe Tupàn wexak kar a'e puahu awer ikwaw kar haw Taniew pe a'e. — Nekatuaahy Tupàn, ta'e erexak kar tuwihawete ipuahu awer ihewe ne xe, i'i izupe.

20 Nezewe i'i izupe no.

Tuwe teko umume'u nerer ikatu haw tuweharupi wà nehe, Tupàn hezar.

Ta'e ereiko ma'e kwaw katu haw izar romo ne xe. Ereiko puner haw izar romo ne.

21 Ne ererur kwarahy. Eremugyr kar àmàn no.

Eremuigo kar awa teko wanuwihawete romo ne wà. Ereityk ne wà no.

Eremono ma'e kwaw katu haw awa ma'e kwaw katu har wanupe.

Eremono ma'e kwaw paw awa ma'e kwaw par wanupe no.

²² Eremume'u ma'e ikwaw pyr 'ym purupe. Eremume'u ma'e imume'u pyr 'ym purupe no. Erekwaw ma'e ipytunahy haw rehe uzeàmim ma'e no.

Ta'e tatainy wiko nerehe we a'e xe.

²³ Tupàn heipy wazar ne, amume'u nekatu haw newe kury. Amume'u nepuner haw newe no.

Ta'e eremur ma'e kwaw katu haw ihewe ne xe. Eremur nepuner haw ihewe ne no.

Urenoz ma'e newe. Erewazar urewe.

Tuwihawete ipurukwaw wer ma'e rehe a'e. Erexak kar a'e ma'e urewe.

Taniew umume'u ipuahu awer tuwihawete pe

²⁴ Na'e wekar Taniew Ariok oho kury. A'e 'ym mehe tuwihawete uzuka kar ma'e kwaw katu har Mawiron ywy rehe har paw Ariok pe a'e wà. — Ariok, i'i izupe. — Ezuka zo ma'e kwaw katu har ne wà nehe. Hereraha pe tuwihawete pe hemuze'eg kar pà nehe. Amume'u putar ipuahu awer izupe nehe, i'i izupe.

²⁵ Na'arewahy Ariok weraha Taniew tuwihawete henataromo kury. — Kwehe mehe xirur Zutew tetea'u waiwy wi zaneremipyhyk kwer romo zane wà. Arur amo Zutew kwez xe ihe kury. Umume'u putar nepuahu awer newe nehe kury, i'i Ariok tuwihawete pe.

²⁶ Tuwihawete upuranu Taniew Mewtexazar her inugwer hereko har rehe kury. — Aipo ere-puner hepuahu awer imume'u haw rehe ihewe, ikwaw kar haw imume'u pà ihewe, i'i izupe.

²⁷ Uwazar Taniew ipuranu haw izupe. — Naheta kwaw awa nepuahu imume'u àràm, ni ma'e kwaw katu har wà, ni uzeapo ma'e ràm imume'u har wà, ni paze ma'e wà, ni zahytata kwaw par wà.

²⁸ Heta pitài tupàn ywak rehe. Umume'u ma'e ikwaw pyr 'ym a'e. Tupàn nemupuahu kar ma'e uzeapo ma'e ràm hexak kar pà newe a'e. O tuwihawete, amume'u putar nepuahu awer neker mehe arer newe nehe kury. Amume'u putar nepuahu awer zàwenugar neker mehe arer newe nehe no.

²⁹ Ereker nerupaw rehe. Erezypyrog uzeapo ma'e ràm rehe nema'enukwaw pà. Ikwaw pyr 'ym imume'u har wexak kar uzeapo ma'e ràm newe a'e.

³⁰ A'e re umume'u ikwaw kar haw ihewe. Nakwaw wera'u kwaw ma'e amo awa wanuwi. Nezewe rehe we Tupàn wexak kar ihewe a'e, ta'e ipurukwaw kar wer nepuahu awer ikwaw kar haw rehe newe a'e xe. Ipurumume'u katu wer nema'enukwaw pawer rehe newe no, o tuwihawete.

³¹ Erexak ma'e puahu zàwenugar. Erexak awa hagamaw uhua'u ma'e. Upu'àm nerenataromoa'i a'e. Heny katu hagamaw. Nezewe rehe we erekyze izuwi.

³² Iàkàg a'e, itazu or iapo pyrer romo a'e. Ipuxi'a a'e, izywa a'e no, itaxig parat iapo pyrer romo a'e. Ipy'a a'e, hewir a'e no, itazu morog iapo pyrer romo a'e.

³³ Hetymà itaper iapo pyrer romo a'e. Ipy itaper ywyzuwa inuromo har iapo pyrer romo.

³⁴ Neme'e mehe itahu ywytyruhu rehe har u'ar wenaw wi. Ni amo numuàzàn kwaw a'e wi. Itahu u'ar awa hagapaw ipy i'aromo ikaika pà paw rupi.

³⁵ A'e 'ar mehe we itaper a'e, ywyzuwa a'e no, itazu morog a'e no, itaxig parat a'e no, itazu or a'e no, uzeapo ywyku'i romo kury. Kwarahy mehe teko oxooxok arozràn iapirer imuwewe pà izuwi wà. A'e ywyku'i nuzawy kwaw iapirer arozràn wi uzeupir ma'e. Ywytu weraha a'e ywyku'i paw a'e wi. Nupyta kwaw ni pitài a'e pe. Itahu uhua'u wera'u oho iko kury. Uzeapo ywytyruhu uhua'u ma'e romo kury. A'e ywytyruhu upyk ywy paw rupi katete kury.

³⁶ Nezewe nepuahu awer. Amume'u putar ik-waw kar haw newe kury.

³⁷ O tuwihawete. Ereiko tuwihawete romo ne. Erepuner wera'u amo tuwihaw wanuwi. Tupàn ywak rehe har nemuigo kar tuwihawete romo a'e. Umur nepuner haw newe. Umur pureruze'egaw newe no. Umuze'egatu kar teko paw nerehe wà no.

³⁸ Nemuigo kar teko ywy nànnànar wazar romo, ma'ea'yr ywy nànnànar wazar romo no, wiràmiri ywy nànnànar wazar romo no. Ereiko àkàg itazu or iapo pyrer romo.

³⁹ Tuwihawete romo nereko re amo awa wiko putar teko paw wanuwihawete romo nerekuzar romo a'e nehe. Na'ikàg wera'u kwaw nezàwe a'e nehe. A'e re heta putar amo tuwihawete nehe no. A'e tuwihawete wiko putar itazu morog zàwenugar romo. Wiko putar teko ywy nànnànar wazar romo

nehe.

⁴⁰ A'e re ur putar amo pureruze'egaw a'e nehe. Nuzawy kwaw itaper nehe. Itaper ipyw ma'e uzekazeka uzepei'ài'àng tetea'u romo. Nezewegatete a'e pureruze'egaw umumaw putar amogwer pureruze'egaw ywy rehe har paw rupi nehe no.

⁴¹ Erexak a'e awa hagapaw. Ipy a'e, ipyhàpyhà a'e no, itaper ywyzuwa inuinuromo har iapo pyrer romo a'e. Amume'u putar hemimume'u newe kury. A'e pureruze'egaw uzepei'ài'àng putar nehe. Heta wewer putar itaper ikàgaw hehe nehe. Erexak hexakaw. A'e itaper uzemono ywyzuwa inuinuromo.

⁴² Ipyhàpyhà heta ywyzuwa itaper inuromo. Amume'u putar hemimume'u newe kury. A'e pureruze'egaw ikàg putar nehe. Nezewe rehe we ipyw putar nehe no.

⁴³ Ne, o tuwihawete, erexak hexakaw. Itaper uzemono ywyzuwa inuinuromo. Amume'u putar hemimume'u newe kury. Tuwihawete uzeagaw uzemono'og pà wà nehe. Amo wereko amo tuwihawete iànàm wemireko romo wà nehe. Amo omono putar wànàm amo tuwihawete pe hemireko romo wà nehe. Nezewe haw iapo mehe uzeagaw putar uzemyrypar pà wà nehe. Itaper nuzemono'og kwaw ywyzuwa rehe we. Nezewegatete a'e pureruze'egaw nuzemono'og kwaw wà nehe.

⁴⁴ A'e tuwihawete waneko mehe Tupàn ywak rehe har umuzexak kar putar amo pureruze'egaw a'e nehe. Ni amo numumaw pixik kwaw a'e pureruze'egaw a'e wà nehe. Ni amo tuwihawete nuiko kwaw a'e pureruze'egaw izar romo wà nehe. A'e

pureruze'egaw umumaw putar amogwer pure-ruze'egaw paw rupi wà nehe. Nupaw pixik kwaw nehe.

⁴⁵ Erexak itahu ywytyruhu wi u'ar ma'e. Ni amo numuàzàn kwaw wà. Ukauka a'e awa hagapaw ita iapo pyrer a'e: ita per, itazu morog, itaxig parat, ywyzuwa, itazu or. Tupàn Upuner Wera'u Ma'e wexak kar uzeapo ma'e rà m iko newe. Nezewe nepuahu awer. Amume'u ikwaw kar haw azeharomoete har kwez newe kury, i'i Taniew Namukonozor pe.

Tuwihawete umuwete Taniew

⁴⁶ Na'e tuwihawete Namukonozor wapyk upenàràg rehe Taniew henataromo kury. Umuhyk uwa ywy rehe. Na'e uze'eg wemiruze'eg wanupe kury. — Pezuka ma'ea'yr Taniew henataromo nehe, imuawate katu pà nehe. Pemono ma'e imono pyr izupe nehe no. Peapy yhyk zàwenugar henataromo nehe no, i'i wanupe.

⁴⁷ Na'e uze'eg Taniew pe kury. — Tupàn penemimuwete a'e, upuner wera'u amogwer tupàn wanuwi upaw rupi katete azeharomoete a'e. Wiko tuwihawete paw wazar romo no. Wiko ma'e ikwaw pyr 'ym imume'u har romo. Akwaw heko haw. Ta'e eremume'u hepuahu awer ikwaw pyr 'ym ikwaw kar haw ihewè ne xe.

⁴⁸ Na'e tuwihawete umuigo kar Taniew tuwihaw upuner wera'u ma'e romo kury. Omono hekuzar katu ma'e tetea'u izupe no. Umuigo kar Mawiron ywy rehe har wanuwihaw romo. Umuigo kar ma'e kwaw katu har uiwy rehe har paw wanuwihaw romo no.

49 – Emuigo kar hemyrypar Mawiron ywy rehe har wanuwihaw romo ne wà nehe no, i'i Taniew tuwihawete pe. A'e rupi tuwihawete umuigo kar a'e na'iruz awa tuwihaw romo wà: Xanarak, Mezak, Amenenek. Taniew upyta tuwihawete hàpuzuhu pe.

3

Tupàn ua'u or iapo pyrer

¹ Tuwihawete Namukononozor uzapo kar awa hagapaw a'e kury. Iaiha haw heta 27 met. Iànàgaw heta 2,70 met. — Pemupu'àm awa hagapaw ywytyr heta 'ymaw Nurà her ma'e rehe Mawiron ywy rehe nehe, i'i wemiruze'eg wanupe.

² Umur kar tuwihaw paw a'e wà kury, a'e awa hagapaw hexak kar pà wanupe a'e wà kury: ywy pehegweruhu rehe har wanuwihaw wà, tawhu pe har wanuwihaw wà, ywy pehegwer rehe har wanuwihaw wà, tàmuz wà, temetarer rehe uzekaiw ma'e wà, tàmuz waze'eg kwaw par wà, pureruze'eg ma'e wà, amo teko upuner ma'e paw rupi wà.

³ Ur paw rupi wà, awa hagapaw henataromo upu'àm pà wà. Ta'e tuwihawete ipurexak kar wer hehe teko wanupe xe.

⁴ — Emume'u imuawate haw rehe zanezypyrogaw kury, i'i tuwihawete amo wemiruze'eg pe. Na'e uze'eg wahy hawa'u a'e kury. — Teko ywy nà'nànar wà, hexakaw paw hereko har wà no, ze'eg paw rupi uze'eg ma'e wà no.

⁵ Imupu pyr imupu har umupu putar wà nehe: xi'àm àràpuhàràn i'ak kwer iapo pyrer, xi'àmete, wioràw, wioràwiràn, wioràw zàwenugar,

amo imupu pyr. Henu mehe peapyk pepenàràng rehe nehe, 'aw awa hagapaw or iapo pyrer imuawate pà nehe, tuwihawete Namukonozor hemiapo karer imuawate pà nehe.

⁶ Aze amo nuapyk kwaw upenàràng rehe nehe, aze numuwete kwaw hagapaw nehe, zauxiapekwer weityk putar a'e teko amo tatahu pupe a'e wà nehe, i'i teko wanupe.

⁷ Na'e uzypyrog imupu pyr imupu pà wà kury. Teko a'e pe har paw wapyk upenàràng rehe awa hagapaw or iapo pyrer imuwete pà wà kury.

Taniew imyrypar nuweruzar kwaw tuwihawete ze'eg wà

⁸ A'e 'ar mehe we amo zahytata kwaw par ipuruzuka wer zutew wanehe wà.

⁹ A'e rupi umume'u wanemiapo kwer oho tuwihawete Namukonozor pe wà. — Tuwe tuwihawete wikuwe tuweharupi nehe.

¹⁰ Nezewe haw erezapo kar teko wanupe. Imupu pyr imupu har umupu putar a'e wà nehe. Henu mehe peapyk pepenàràng rehe nehe, 'aw awa hagapaw or iapo pyrer imuwete pà nehe.

¹¹ Aze amo nuweruzar kwaw ko ze'eg a'e nehe, zauxiapekwer weityk putar a'e teko tatahu pupe a'e wà nehe, ere teko wanupe.

¹² Ne eremuigo kar amo Zutew Mawiron ywy rehe har wanuwihaw romo ne wà. Na'aw waner xe wà: Xanarak, Mezak, Amenenek. A'e awa nane-muwete kwaw wà. Ta'e numuwete kwaw tupàn nezar wà xe. Numuwete kwaw awa hagapaw or iapo pyrer neremiapo karer wà no, i'i izupe wà.

¹³ Waze'eg henu mehe Namukononozor wikwahy kury. Wenz kar a'e na'iruz awa wà. Zauxiapekwer weraha tuwihawete henataromo wà kury.

¹⁴ Uze'eg wanupe. — Aipo napemuwete kwaw tupàn hezar pe. Aipo napemuwete kwaw awa hagapaw or iapo pyrer heremiapo karer pe no.

¹⁵ Aipo peapyk putar pepenàràg rehe imuwete pà nehe kury, imupu pyr imupu mehe kury. Aze nan kwaw nehe, zauxiapekwer peneityk putar tatahu pupe wà nehe. Ma'enugar tupàn upuner pepyro haw rehe nehe, i'i wanupe.

¹⁶ A'e na'iruz awa uwazar ize'eg izupe nezewe wà kury. — O tuwihawete, nurumume'u kwaw urekatu haw newe nehe.

¹⁷ Urumuwete katu Tupàn urezar ure. Aze ipurupyro wer urerehe nehe, upuner putar urepyro haw rehe a'e tatahu wi nehe. Upuner putar urepyro haw rehe nepuner haw wi nehe no, o tuwihawete.

¹⁸ Aze Tupàn urezar na'urepyro kwaw nehe, nezewe rehe we nurumuwete kwaw nezar ure nehe, nurumuwete kwaw awa hagapaw or iapo pyrer neremiapo karer nehe no, i'i izupe wà.

Na'iruz kwàkwàmo tatahu pupe wapyta haw

¹⁹ A'e ma'e henu mehe wikwahy Namukononozor a'e na'iruz kwàkwàmo wanupe kury. Ipiràgahy wikwahy romo. — Pemuakuahy kar tatahu 7 haw wera'u imuaku haw tuwe wi nehe ty wà, i'i zauxiapekwer wanupe.

²⁰ Na'e uze'eg wemiruze'eg zauxiapekwer ikàg wera'u ma'e wanupe kury. — Pezàpixixi 'aw

na'iruz kwàkwàmope wà nehe. Peityk tatahu pupe pe wà nehe kury, i'i wanupe.

²¹ A'e na'iruz kwàkwàmope nuwenuhem kwaw uma'e wà: ni waxi'i pykaw, ni àmàn wi uzemi-maw, ni wàkàg ipykaw, ni ukamir. Zauxiapekwer uzàpixipixi tatahu pupe waneityk àwàm imuàgà'ym pà wà kury.

²² Uzapo tuwihawete hemiapo putar haw wà. Hakuahy wera'u tatahu amo 'ar rehe arer wi upaw rupi katete. Heny haw haku haw uzuka zauxiapekwer a'e kwàkwàmope waneityk arer wà.

²³ Waàpixipixi re zauxiapekwer weityk kwàkwàmope tatahu pupe wà: Xanarak, Mezak, Amenenek.

²⁴ Na'arewahy Namukononozor upu'àm upuraru pà pureruze'eg ma'e wanehe kury, ta'e ipy-tuhegatu a'e xe. — Aipo xiàpixi na'iruz awa tatahu pupe waneityk pà zane wà, i'i wanupe. — He'e, urezar, i'i izupe wà.

²⁵ — Mâràzàwe tuwe aexak 4 awa tatahu pupe wata e ma'e ihe wà, i'i wanupe wanehe upuraru pà. — Uzekytyar waiko umàno 'ym pà ma'erahy ipuraraw 'ym pà wà. Awa 4 haw a'e, nuzawy kwaw Tupàn reko haw pe har a'e, i'i wanupe.

²⁶ Na'e tuwihawete uhem tatahu hukenaw huwake kury. Uhapukaz wanupe. — Xanarak, Mezak, Amenenek, i'i wanupe. — Tupàn Ywate Wera'u Har hemiruze'eg wà, pehem a'e wi xe pezur pà nehe ty wà, i'i wanupe. Na'e a'e na'iruz uhem tatahu wi wà kury.

²⁷ Na'e tuwihaw a'e pe har paw uhem wanuwake wà kury. — Kwa, tata nuwapy kwaw wà. Nukaz kwaw wà. Ikatu we wà rihi, i'i wà. Tata

nuwapy kwaw ni wa'aw. Wakamir nukaz kwaw. Nuwetun kwaw tâtàxiner wà.

²⁸ Tuwihawete uhapukaz kury. — Tuwe teko umuwete katu Tupàn 'aw kwàkwàmo wazar a'e wà nehe. Umur kar weko haw pe har a'e, wemiruze'eg wapyro pà a'e. Ta'e uzeruzar hehe a'e wà xe. Nuweruzar kwaw heze'eg wà. — Nuru-muwete kwaw nezar ure, ta'e nuiko kwaw urezar romo a'e xe, i'i ihewe wà. Erepunder urezuka kar haw rehe nehe. Nezewe rehe we nurumuwete kwaw nezar nehe, i'i ihewe wà.

²⁹ A'e rupi azapo kar ko ma'e peme ihe nehe kury. — Pekwaw Xanarak, Mezak, Amenenek pe wà kury. Pekwaw wazar Tupàn no. Aze wyzài teko uze'eg zemueteahy her rehe nehe, zauxi-apekwer upei'ài'àg putar a'e teko a'e wà nehe. Weityk putar wanàpuz wà nehe no: teko wyzài hexakaw hereko har wà, wyzài ywy rehe har wà, wyzài ze'eg rupi uze'eg ma'e wà. Ta'e naheta kwaw amo tupàn purupyro ma'e izàwenugar wà xe.

³⁰ Na'e Namukonozor umuigo kar a'e kwàkwàmo tuwihaw upuner wera'u ma'e romo Mawiron ywy rehe a'e wà kury.

4

Namukonozor upuahu wi kury

¹ Tuwihawete Namukonozor omono kar uze'eg teko paw wanupe kury: teko hexakaw paw hereko har wanupe, ywy nànanar wanupe no, amo ae ze'eg rupi uze'eg ma'e wanupe no. — Tuwe teko paw hurywete wà nehe. Tuwe wiko zeàmàtry'y'm 'ymaw rehe paw rupi wà nehe no.

² Tupàn Upuner Wera'u Ma'e uzapo purumupy-tuhegatu kar haw ikatuahy ma'e tetea'u ihewe a'e. Hepurukwaw kar wer a'e ma'e rehe peme paw rupi katete ihe kury.

³ Xo upuner katu ma'e upuner agwer ma'e iapo haw rehe. Hemiapo kwer upurumupyтуhegatu kar no. Ta'e tuwihawete tuweharupi àràm romo hekon a'e xe. Nupaw pixik kwaw ipureruze'egaw nehe.

⁴ Ihe Namukononozor aiko heràpuzuhu pupe katu haw pe. Oho katu ma'e paw rupi ihewe.

⁵ Amo 'ar mehe pyhaw apuahu ihe. Hepuahu awer hemukyze kar. Heker mehe hema'enukwaw paw iaiw ma'e uhem ihewe. Puahu haw zàwenugar iaiw ma'e uhem ihewe no. Wiko hezar romo.

⁶ A'e rupi ainoz kar ma'e kwaw katu har Maw-iron ywy rehe har paw wamuwà ihe wà. — Pemume'u katu hepuahu awer ikwaw kar haw ihewe nehe, a'e wanupe.

⁷ Ur paw rupi wà: ma'e kwaw katu har wà, ma'e ikwaw pyr 'ym imume'u har wà, zahytata kwaw par wà, paze ma'e wà. Amume'u hepuahu awer wanupe. Ni amo nupuner kwaw imume'u katu haw rehe ihewe wà.

⁸ Iahykaw rehe Taniew ur ihewe. Amono Mewtexazar inugwer her romo izupe ihe, ta'e hepurumuwete wer hetupàn rehe nezewe ihe xe. Tupàn ikatuahy ma'e hekwe hehe hekon. A'e rupi amume'u hepuahu awer izupe. Nezewe aze'eg izupe.

⁹ — Mewtexazar ma'e ikwaw pyr 'ym imume'u har wanuwihaw, a'e izupe. — Akwaw Tupàn Hekwe nerehe heko haw ihe. Erepuner wyzài ik-

waw pyr 'ym imume'u haw rehe. Akwaw nepuner haw. A'e rupi amume'u putar hepua hu awer newe ihe nehe. Emume'u katu hemimume'u ihewe nehe, a'e izupe.

¹⁰ Azeàpàrirog herupaw rehe. Na'arewahy aexak puahu zàwenugar. Aexak ywyrà iaiha katu ma'e. Hezuz ywy myter pe.

¹¹ Tua'u katu ywyrà, te uzekok ywak rehe. Wyzài ywy rehe har upuner hexakaw rehe wà.

¹² Huwer ipuràg eteahy. I'a tetea'u no. Teko ywy nànnànar upuner i'a kwer i'u haw rehe wà, te uhyk wanupe. Miar upytu'u i'àgaw pe wà. Wiràmiri uzapo waity hàkà rehe wà. Wikuwe ma'e paw u'u i'a kwer wà.

¹³ Apuahu we ihe rihi. Na'arewahy aexak Tupàn heko haw pe har ume'egatu ma'e. Wezyw ywak wi a'e kury.

¹⁴ Uze'eg wahyhawa'u kury.

Pezuhaw ywyrà nehe. Pemonohok hàkàgwer nehe.

Pepo'o huwer izuwi nehe. Peityk i'a kwer nehe, pemuzàn kar miar i'àgwer wi pe wà nehe.

Pemuwewe kar wiràmiri hàkàgwer rehe har pe wà nehe no.

¹⁵ Tuwe izypy kwer upyta nehe. Tuwe hapo kwer upyta nehe no.

Pezàpixipixi kyhàhàm tàtà itaper iapo pyrer pupe itazu morog iapo pyrer pupe nehe,

ka'api'i kaiwer pe har myter pe nehe.

Na'e zuwiri u'ar putar izypy kwer rehe nehe, a'e awa rehe nehe.

A'e re u'u putar ka'api'i ma'ea'yr ài nehe.

¹⁶ He'o putar nehe.

Ima'enukwaw putar ma'e rehe miar ài nehe.
Umumaw putar 7 kwarahy nezewe wiko pà nehe.

¹⁷ Tupàn heko haw pe har umume'u heko àwàm wà.

Tupàn heko haw pe har ume'egatu ma'e umume'u nezewe haw wà.

Nezewe mehe teko paw ukwaw putar Tupàn Upuner Wera'u Ma'e heko haw a'e wà nehe.
Tuwihawete wanuwihawete romo hekon a'e.

Umuigo kar wызàì awa tuwihawete romo wemimutar rupi a'e wà.

Te awa ikàg 'ym wera'u ma'e umuigo kar tuwihawete romo a'e.

¹⁸ Na'e Namukononozor umumaw uze'egaw nezewe kury. — Nezewe apuahu ihe. Ni amo heremiruze'eg nupuner kwaw imume'u katu haw rehe ihewe wà. Xo ne zo, Mewtexazar, erepuner imume'u katu haw rehe. Ta'e tupàn ikatu wera'u ma'e wanekwe nerehe wanekon a'e wà xe. Emume'u ikwaw kar haw ihewe nehe kury, i'i izupe.

Taniew umume'u ipuahu awer izupe

¹⁹ A'e ma'e henu mehe Taniew Mewtexazar inugwer her ma'e ipytuhegatu a'e kury. A'e 'ar mehe we nukwaw kwaw imume'u haw rihi. Uze'eg wi tuwihawete izupe. — Mewtexazar, nema'enukwawahy zo hepuahu awer rehe nehe, ni hemimume'u rehe nehe, i'i izupe. Taniew uwazar ize'eg izupe. — O Tuwihawete, aze mo nepuahu awer hemimume'u nuze'eg iwer nerehe, ikatu wera'u mo. Aze mo umume'u neàmàtyry'ymar waneko àwàm, ikatu wera'u mo.

²⁰ Erexak amo ywyrà. Itua'u te uzekok ywak rehe. Iaiha katu. Teko ywy nà̀nà̀nar upuner hexakaw rehe wà.

²¹ Huwer ipurà̀g eteahy. I'a katuahy no. Teko paw u'u i'a kwer te uhyk wanupe. Miar upytu'u i'à̀gaw pe wà. Wiràmiri uzapo waity hà̀kà̀ rehe wà no.

²² Ne, o tuwihawete ereiko a'e ywyrà romo. Ta'e ereiko upuner ma'e romo ne xe. Uhua'u nepuner haw, te uhem ywak rehe. Nepuner haw uhà̀uhà̀z ywy nà̀nà̀n.

²³ Erexak amo Tupàn heko haw pe har ywak wi iwezyw mehe. Uze'eg nezewe a'e. — Pezuhaw ywyrà nehe. Pemonohok hà̀kà̀gwer nehe. Tuwe izypy kwer upyta nehe. Tuwe hapo kwer upyta nehe no. Pezà̀pixipixi kyhà̀hàm tà̀tà̀ itaper iapo pyrer pupe itazu morog iapo pyrer pupe nehe, ka'api'i kaiwer pe har imyter pe nehe. Na'e zuwiri u'ar putar izypy kwer rehe nehe, a'e awa rehe nehe. A'e re u'u putar ma'ea'yr wanemi'u nehe. Umumaw putar 7 kwarahy nezewe wiko pà̀ nehe.

²⁴ Uze'eg wi Taniew izupe kury. — Amume'u putar hemimume'u newe ihe nehe kury. Tupàn uze'eg newe nepuahu awer pupe a'e, o tuwihawete. Umume'u nerehe uzepyk à̀wàm nezewe.

²⁵ Nemono kar putar teko wamyter wi a'e nehe. Ereiko putar miar wainuinuromo nehe. Ere'u putar ka'api'i tapi'ak à̀i nehe. Ereker putar katu pe nehe. Zuwiri nemuà̀kym putar nehe. Eremumaw putar 7 kwarahy nezewe nereko pà̀ nehe. A'e re — Tupàn ywate wera'u ma'e wiko tuwihawete paw wanuwihawete romo a'e, ere putar nehe. —

Umuigo kar amo awa tuwihawete romo wemimutar rupi a'e, ere putar izupe nehe.

²⁶ — Ezo'ok zo ywyrà ipy kwer nehe. Ezo'ok zo hapo kwer nehe, i'i Tupàn weko haw pe har wanupe. Uze'eg nezewe a'e, ta'e ereiko wi putar tuwihawete romo nehe xe. — Tupàn ywy nànnànar wanuwihawete romo hekon a'e, aze ere nehe, xo a'e mehe zo ereiko wi putar tuwihawete romo nehe.

²⁷ O tuwihawete, einu katu hepureruze'egaw nehe. Epytu'u ikatu 'ym ma'e iapo re nehe. Xo ikatu ma'e zo ezapo nehe. Epytu'u ikatu 'ymaw iapo re nehe. Epytywà hemetarer 'ym ma'e ne wà nehe. Nezewe mehe ereiko wiwi ru'u ikatu haw pe nehe, nerurywete pà nehe, i'i izupe. (Namukononozor nuenu katu kwaw Taniew ize'eg a'e.)

²⁸ A'e rupi a'e ma'e paw uzeapo tuwihawete Namukononozor pe.

²⁹ Upaw 12 zahy. Na'e amo 'ar mehe uzekytyar oho iko wàpuzuhu Mawiron pe har i'aromo imuàtà pyrer rehe.

³⁰ Uze'eg uzeupe. — Mawiron tawhu uhua'u azeharomoete a'e. Hepuner haw uhua'u ma'e rupi azapo ihe. Azapo 'aw tawhu amogwer tawhu wanuwihaw zàwenugar romo. Nezewe haw iapo mehe aexak kar hepuner haw teko nànnàn ihe. Aexak kar hepuràg eteahy haw wanupe no, i'i uzeupe.

³¹ Ize'eg mehe we amo uze'eg ywak wi izupe. — Ezekaiw katu ko ze'eg rehe nehe, tuwihawete Namukononozor. Nereiko kwaw tuwihawete romo kury.

³² Nemuhem kar putar teko wamyter wi wà nehe. Ereiko putar miar wainuinuromo nehe. Ere'u putar ka'api'i tapi'ak ài nehe. Eremumaw putar 7 kwarahy nezewe nereko pà nehe. — Tupàn wiko teko paw wanuwihawete wanuwihawete romo a'e. Uzapo awa tuwihawete romo wemimutar rupi a'e, ere putar nehe. Xo a'e mehe zo upaw putar neremipuraraw nehe.

³³ A'e 'ar mehe we Namukononozor rehe Tupàn izepykaw uzypyrog a'e kury. Omono kar teko wamyter wi. Uzypyrog ka'api'i i'u pà tapi'ak ài. Uker katu pe. Zuwiri umuàkym. I'aw ipuku. Nuzawy kwaw wiràhu hawer. Ipoàpe ipukua'u no. Nuzawy kwaw kàkà ipyàpe.

Namukononozor umume'u Tupàn Ywate Wera'u Har ikatu haw

³⁴ Uze'eg tuwihawete nezewe a'e kury.

— Amumaw 7 kwarahy miar ài ihe. Na'e ame'e ywak rehe. Ma'e kwaw paw uzewyr ihewe. Na'e amume'u Tupàn Ywate Wera'u Har ikatu haw izupe ihe.

— Nekatuahy, a'e izupe. — Erepunder katu, a'e izupe. — Tupàn ywate wera'u ma'e ipuner haw nupaw pixik kwaw nehe.

Ipureruze'egaw nupaw pixik kwaw nehe.

³⁵ Teko nuzawy kwaw heityk pyrer izupe wà.

Wiko weko haw pe har paw wanuwihawete romo.

Wiko ywy nà'nànar wanuwihawete romo no.

Naheta kwaw wemimutar iapo re imupyty'u kar har wà.

Ni amo nupuner kwaw hemiapo imume'u kar haw rehe izupe wà, a'e izupe.

³⁶ — Na'arewahy ma'e kwaw paw uzewyr ihewe, i'i Namukonozor. — Teko hemuwete wi wà. Aiko wi tuwihawete romo. Hepuner haw uzewyr wi ihewe. Upureruze'eg ma'e wà, tuwihaw ikàg ma'e wà no, hemuzewyr kar tuwihawete romo wà. Aiko wi tuwihawete romo. Apuner wera'u izypy mehe arer wi.

³⁷ A'e rupi, ihe tuwihawete Namukonozor ihe, amume'u tuwihawete ywate har ikatu haw ihe. Amume'u ikatu haw. Amume'u ipuràg eteahy haw no. Hemiapo paw ikatu. Ikatuahy. Upuner wyzài teko wiko wera'u ma'e imuigo kar haw rehe ikàg 'ym ma'e romo a'e wà.

5

Tuwihawete Mewxazar uzapo mai'u hawhu

¹ Amo 'ar mehe pyhaw Mewxazar Mawiron tuwihawete uzapo mai'u hawhu a'e. Wenz miw tuwihaw uivy rehe har wamuwà wà. Uzypyrog umai'u pà win i'u pà weminoz wapyr kury.

² Ma'ywa tykwer tetea'u i'u re uze'eg zauxiapekwer wanupe. — Heru Namukonozor werur kanek or iapo pyrer tàpuzuhu Zeruzarez pe har wi a'e. Perur a'e kanek hekuzar katu ma'e ihewe kury, i'i wanupe. Heta tetea'u heminoz ikàg ma'e a'e pe wà. Heminoz werur wemireko wà, werur wemirekoagaw wà no. — Ximono win kanek Zeruzarez parer pupe i'u pà nehe, i'i wanupe.

³ Werur kanek or iapo pyrer izupe wà. A'e pe har paw uzypyrog win i'u pà a'e kanek pupe wà.

⁴ Umuwete utupàn wà no: or iapo pyrer wà, parat iapo pyrer wà, morog iapo pyrer wà, itaper iapo pyrer no, ywyrà iapo pyrer no, ita iapo pyrer no.

⁵ Na'arewahy uzexak kar amo awa ipo a'e zutyka'i a'e pe kury. Ukaikair ywyok xig ma'e mai'u haw pe har. Teko upuner hemimuapyk kwer hexakaw rehe wà, ta'e heta tatainy henaw huwake xe. Tuwihawete wexak ipo.

⁶ — Nukwaw kwaw uma'enukwaw paw kury. Ipir xigatu ukyze pà. Hetekwer uryryryryz. Uzyppyrog iàkàg rehe. Te ipy uryryryryz.

⁷ Na'e uhapukaz kury. Wenz kar ma'e kwaw par wamuwà wà: ikwaw pyr 'ym imume'u har wà, ma'e kwaw katu har wà, zahytata kwaw par wà. Wahem ire na'arewahy uze'eg Mewxazar kury. — Aze amo upuner a'e ze'eg imugeta haw rehe nehe, aze upuner ikwaw kar haw imume'u haw rehe ihewe nehe, amunehew kar putar tuwihawete kamir pàn pu iapo pিরer hehe nehe. Amono putar kyhàhàm or iapo pyrer izupe. Umunehew putar wazuromo nehe. Wiko putar tuwihaw upuner ma'e romo nehe. Xo mokoz awa zo upuner wera'u putar izuwi wà nehe.

⁸ Ma'e kwaw katu har wixe ipupyaikaw pyrer pupe wà. Ni amo nupuner kwaw imugeta haw rehe wà. Ni amo nupuner kwaw ikwaw kar haw imume'u katu haw rehe wà.

⁹ Ukyze wera'u tuwihawete kury. Ipir xigatu. Ni amo tuwihaw nukwaw kwaw wemiapo rà m wà.

¹⁰ Tuwihawete ihy a'e, wenu tuwihawete herehapukaz mehe a'e. Wenu heminoz ikàg ma'e wanehapukaz mehe a'e wà no. A'e rupi wixe

ipupyaikaw pyrer pupe tuwihawete pe uze'eg pà kury. — Tuwe tuwihawete wikuwe tuweharupi nehe. Ekyze zo nehe. Tuwe nepir naxigatu kwaw nehe.

¹¹ Ta'e amo awa neremiruze'eg wereko Tupàn ikatuahy ma'e hekwe uzehe a'e xe. Namukononozor neru tuwihawete romo heko mehe a'e awa wexak kar weko haw izupe. Ukwaw ma'e, ukwaw ma'e tetea'u, ma'e kwaw katu har romo hekon a'e. Ukwaw ma'e tupàn wanemigwaw zàwegatete. Tuwihawete Namukononozor umuigo kar a'e awa ma'e kwaw par wanuwihaw romo a'e: ma'e kwaw katu har wà, ma'e ikwaw pyr 'ym imume'u har wà, paze ma'e wà, zahytata kwaw par wà.

¹² Taniew her romo a'e. Tuwihawete omono Mewtexazar amo her romo izupe. Ima'enukwaw paw katuahy a'e. Wiko ma'e kwaw katu har romo. Upuner puahu haw imume'u katu haw rehe. Upuner ma'e ikwaw pyr 'ym imume'u haw rehe no. Upuner ma'e zawaiw katu ma'e imuàgà'ymaw rehe no. Enoz Taniew nehe. Umume'u putar ze'eg ywyok rehe imuapyk pyrer a'e nehe, i'i izupe.

Taniew umume'u a'e ze'eg temigwaw 'ym

¹³ Weraha Taniew tuwihawete henataromo wà kury. Upuranu Taniew rehe. — Aipo ereiko Taniew romo. Kwehe mehe heru tuwihawete Namukononozor werur amo Zutew Zeruzarez wi wemipyhyk kwer romo a'e wà. Aipo ereiko Zutew herur pyrer romo.

¹⁴ Tupàn Hekwe wiko Taniew rehe a'e, i'i ihewe wà. — Ima'enukwaw paw katuahy a'e, ukwaw

katu ma'e a'e, ma'e kwaw katu har romo hekon a'e, i'i ihewe nemume'u pà wà.

¹⁵ Ma'e kwaw katu har a'e wà, zahytata kwaw par a'e wà no, uhem xe wi kwez wà kury. Aenz kar ze'eg ywyok rehe imuapyk pyrer imugeta haw romo wanupe ihe wà. — Pemume'u ikwaw kar haw ihewe nehe, a'e kwez wanupe. Nupuner kwaw imume'u katu haw rehe wà.

¹⁶ — Taniew upuner ma'e ikwaw pyr 'ym imume'u katu haw rehe a'e, i'i amo ihewe. — Upuner zawaiw katu ma'e imuàgà'ymaw rehe no, i'i ihewe. Aze erepuner a'e ze'eg imugeta haw rehe nehe, hemimume'u ikwaw katu kar haw rehe nehe no, amunehew kar putar kamir puku ipiràg pihun wewer ma'e nerehe ihe nehe. Amono putar kyhàhàm or iapo pyrer neazu'yromo nehe no. Ereiko putar heremiruze'eg wanuwihaw upuner ma'e romo no. Xo mokoz awa zo upuner wera'u putar newi wà nehe: i'i izupe.

¹⁷ Uwazar Taniew ize'eg izupe a'e kury. — Tuwe upyta a'e ma'e newe nehe. Aze ru'u eremono amo pe nehe. Nezewe rehe we amugeta putar a'e ze'eg nehe. Amume'u putar ikwaw kar haw newe nehe no.

¹⁸ O tuwihawete, Tupàn Upuner Wera'u Ma'e umur pureruze'egaw neru tuwihawete Namukononozor pe a'e. Umur upuner haw izupe a'e no, umur ipuràg eteahy haw no, umur tuwihawete romo heko haw no.

¹⁹ Tupàn ipuner haw izupe imur pyrer a'e, uhua'u a'e. Teko ywy rehe har paw uryryryryz henataromo wà. Aze ipuruzuka wer amo rehe, uzuka. Aze ipurumuigo wiwi kar wer hehe, umuigo wiwi kar. Upir amo wà, weityk amo wà.

²⁰ — Aiko wera'u amo wanuwi ihe, i'i uzeupe. — Naruzar kwaw amo. Xo ihe apuner ihe, i'i uzeupe. A'e rupi Tupàn weityk. O'ok ipuner haw izuwi. O'ok ipuràg eteahy haw izuwi.

²¹ Omono kar teko wamyter wi. He'o. Wiko miar ài. Wata oho iko zumen hehaite ma'e wanupi. U'u ka'api'i tapi'ak ài. Uker katu pe. Zuwiri umuàkym. Umumaw amo kwarahy nezewe. Na'e ukwaw Tupàn heko haw. — Tupàn wiko tuwihawete paw wanuwihawete romo a'e. Umuigo kar amo tuwihawete romo wemimutar rupi, i'i neru a'e 'ar mehe. Ikatu a'e ma'e imume'u re.

²² Ne o tuwihawete Mewxazar Namukononozor ta'yr ne, erekwaw a'e ma'e paw rupi. Nezewe rehe we ere nezewe nezeupe. — Aiko wera'u amo wanuwi ihe, ere iko nezeupe.

²³ — Apuner wera'u ywak rehe har wanuwi-hawete wi ihe, ere nezeupe. Ererur kar kanek Tupàn ràpuzuhu wi herur pyrer ne. — Ihe ihe, hereminoz wà nehe no, wanemireko wà nehe no, wanemirekoagaw wà nehe no, ximono putar win a'e kanek pupe i'u pà zane nehe, ere wanupe. Eremuwete netupàn a'ua'u ne wà no: parat iapo pyrer wà, or iapo pyrer wà no, morog iapo pyrer wà no, itaper iapo pyrer wà no, ywya iapo pyrer wà no, ita iapo pyrer wà no. Nuexak kwaw ma'e wà. Nuenu kwaw ma'e wà. Nukwaw kwaw ma'e wà. Neremume'u kwaw Tupàn ikatu haw. Nere-mume'u kwaw ipuràg eteahy haw. A'e ae upuner a'e. Upuner teko wazuka haw rehe. Upuner wamuigo kar haw rehe. A'e ae umume'u newe uzeapo ma'e rà m a'e no.

²⁴ A'e rupi umuapyk kar 'aw ze'eg ywyok rehe a'e

awa ipo pupe.

²⁵ — Mene, Mene, Tekew, Paraxi, i'i a'e ze'eg.

²⁶ Amuapyk putar hemimume'u newe kury. — Mene, i'i Àràm waze'eg rupi. — Ipapar pyrer, i'i zaneze'eg rupi a'e. Tupàn upapar nepureruze'eg àwàm i'ar a'e. Umumaw putar nehe kury.

²⁷ — Tekew, i'i waze'eg rupi. — Ipuhuz haw hexakaw, i'i zaneze'eg rupi. Tupàn wexak nepuhuz haw puhuz haw hexakaw rehe. Pixika'i nepuhuz haw.

²⁸ — Perez, i'i waze'eg rupi. — Imuza'aza'ak pyrer, i'i zaneze'eg rupi. Amo umuza'aza'ak putar nepureruze'egaw wà nehe, ipegwepegwer wamono pà Mez ywy rehe har wanupe wà, Pezi ywy rehe har wanupe wà no.

²⁹ Na'e tuwihawete Mewxazar umunehew kar kamirpuku ipiràg pihun wewer ma'e Taniew pe kury. Omono kar kyhàhàm tàtà or iapo pyrer iazuromo no. Umume'u kar ko ma'e teko wanupe no. — Ko 'ar henataromo Taniew wiko putar Mawiron ywy rehe har wanuwihaw upuner wera'u ma'e romo a'e nehe kury. Xo mokoz awa upuner wera'u putar izuwi wà nehe.

³⁰ A'e 'ar mehe we pyhaw uzuka Mewxazar Mawiron ywy rehe wanuwihawete a'e wà.

³¹ Nariw a'e, Mez ywy rehe har wanuwihawete a'e, uzyppyrog tuwihawete romo wiko pà hekuzaromo a'e. Wereko 62 kwarahy a'e 'ar mehe.

6

Taniew upyta zàwàruhu iriàw wamunehew haw pupe

¹ Tuwihawete Nariw umuza'aza'ak a'e ywy 120 pegwepegwer romo kury. Wexaexak 120 awa a'e ywy rehe har wanuwihaw romo wamuigo kar pà wà.

² Uputar wapureruze'egatu haw a'e. Nuputar kwaw ikatu 'ymaw. A'e rupi tuwihawete wexaexak na'iruz awa a'e 120 tuwihaw wanuwihaw romo wamuigo kar pà wà no. Taniew wiko tuwihaw romo a'e tuwihaw wanehe we a'e.

³ Ukwaw wera'u ma'e amo tuwihaw wanuwi a'e. Na'arewahy wexak kar ma'e ikwaw wera'u haw wanupe. — Ukwaw katu tuwe pureruze'egaw a'e, i'i tuwihawete uzeupe. — Aze ru'u amuigo kar putar tuwihaw amo tuwihaw wanuwi upuner wera'u ma'e romo ihe nehe, i'i uzeupe.

⁴ Na'e tuwihaw wanuwihaw wà, ywy pehegwer rehe har wanuwihaw wà no, ume'e Taniew rehe wà, hemiapo kwer ikatu 'ym ma'e hekar pà hehe wà. Nuexak kwaw wà. Taniew na'imunar kwaw teko wama'e rehe. Ikatu a'e. Ni amo nupuner kwaw hemiapo kwer ikatu 'ym ma'e imume'u haw rehe wà.

⁵ Na'e uze'eg uzeupeupe wà kury. — Naxixak pixik kwaw Taniew hemiapo kwer ikatu 'ym ma'e. A'e rupi nazapuner kwaw ma'e imume'u haw rehe tuwihawete pe. Umuwete katu amo Tupàn a'e. Xikar ikatu 'ymaw hehe nehe, i'i uzeupeupe wà.

⁶ Na'e a'e paw rupi oho tuwihawete pe uze'eg pà wà kury. — Tuwe tuwihawete Nariw wikuwe tuweharupi nehe, i'i izupe wà.

⁷ — Uruiko neiwy rehe har wanuwihaw romo ure: tuwihaw wanuwihaw wà, ywy pehegwer rehe har wanuwihaw wà, tawhu pe har wanuwi-

haw wà, amo tuwihaw wà. Uruzemono'og amo ma'e rehe newe ureze'eg pà kury. Ezapo kar amo ma'e teko wanupe nehe. Tuwe weruzar paw rupi wà nehe. — Pemumaw 30 'ar xo ihewe zo hereminoz iapo pà nehe, ere wanupe nehe. Aze a'e 'ar rehe amo wenz ma'e amo tupàn pe nehe, amo awa pe nehe, eityk kar a'e teko zàwàruhu iriàw wanyru pupe ne wà nehe, i'i izupe wà.

8 — Emume'u neze'eg pape rehe imuapyk kar pà nehe. Nezewe mehe ni amo nupuner kwaw imunànw rehe nehe. Nezewe i'i Mez wanàmuz ze'eg a'e, Pezi wanàmuz waze'eg a'e: Aze tuwihawete umuapyk kar uze'eg pape rehe nehe, ni amo nupuner kwaw imunànw rehe wà nehe, i'i waze'eg, i'i izupe wà.

9 — Ikatu, i'i tuwihawete wanupe. Umuapyk kar a'e ze'eg pape rehe. Umuapyk uwer hehe no. — Pemugeta kar ko ze'eg teko nànw nehe, i'i wanupe.

10 — Tuwihawete umuapyk uwer kwez uze'eg rehe kury, i'i amo Taniew pe. A'e rupi uzewyr Taniew uker haw pe kury. Tàpuz ipupyaikaw pyrer ywate har i'aromo har pupe kury. Na'e ume'e uken ywate har rupi. Ume'e Zeruzarez tawhu kutyr. Uwàpytymawok Taniew uken. Wapyk upenàràg rehe Tupàn pe uze'eg pà. — Nekatuahy Tupàn, ta'e erezapo xo ikatuahy ma'e zo ne xe, i'i izupe. Tuweharupi uzapo nezewe haw na'iruz haw.

11 Taniew iàmàtyry'ymar uzemono'og heko haw pe oho pà wà kury. Wexak Tupàn pe ize'eg mehe wà.

¹² Na'e wekar tuwihawete oho wà kury, ize'eg awer rehe uze'eg pà izupe wà kury. — O tuwihawete, eremuapyk kar neze'eg kwez ne. Eremuapyk nerer hehe no. — Pemumaw 30 'ar xo ihewe zo hereminoz iapo pà nehe, ere wanupe. — Aze a'e 'ar rehe amo wenz ma'e amo tupàn pe nehe, amo awa pe nehe, zauxiapekwer weityk putar a'e teko zàwàruhu iriàw wanyru pupe wà nehe, ere wanupe. — Aipo eremuhàz kar a'e ze'eg, i'i izupe wà. — Azeharomoete, i'i tuwihawete a'e tuwihaw wanupe. — Tuwe teko paw weruzar a'e ze'eg wà nehe. Nezewe i'i Mez wanàmuz ze'eg a'e, Pezi wanàmuz waze'eg a'e: Aze tuwihawete umuapyk kar uze'eg pape rehe nehe, ni amo nupuner kwaw imunànw rehe wà nehe, i'i waze'eg, i'i tuwihawete a'e awa wanupe.

¹³ Na'e a'e awa uze'eg wi tuwihawete pe wà kury. — Taniew neru hemipyhyk kwer Zuta ywy wi herur pyrer a'e, nuzeruze'eg kwaw nerehe a'e. Nuweruzar kwaw neze'eg. Uze'eg uzar Tupàn pe na'iruz haw tuweharupi a'e, i'i izupe wà.

¹⁴ Waze'eg henu mehe tuwihawete uzemumikahy a'e kury. — Apyro putar Taniew ihe nehe, i'i uzeupe. Umumaw a'e 'ar paw ipyro haw rehe uzeagaw pà. Nupuner kwaw. Na'e ipytun kury.

¹⁵ Taniew iàmàtry'yamar oho wi tuwihawete pe uze'eg pà wà kury. — Erekwaw katu ko ma'e: Nezewe i'i Mez wanàmuz ze'eg a'e, Pezi wanàmuz waze'eg a'e: Aze tuwihawete umuapyk kar uze'eg pape rehe nehe, ni amo nupuner kwaw imunànw rehe wà nehe, i'i waze'eg, i'i izupe wà.

¹⁶ Na'e uze'eg tuwihawete zauxiapekwer wanupe kury. — Perur Taniew xe nehe. Peityk

heraha zàwàruhu iriàw wanyru pupe nehe, i'i wanupe. Weruzar ize'eg wà. Werur Taniew izupe wà. Uze'eg tuwihawete Taniew pe kury. — Eremuwete katu Tupàn nezar. Aze nepyro nehe, ikatuahy putar ihewe nehe. Aputar nepyro àwàm ihe, i'i izupe. Weityk Taniew zàwàruhu wanyru pupe wà.

17 Werur amo itahu hukenaw iwàpytym pà wà. Tuwihawete umuapyk uwer itahu rehe ukwàku'aw har pupe, iwàpytymawok kar 'ym pà purupe. Wiko tuwihawete upuner wera'u ma'e romo a'e. Taniew wiko imyrypar romo a'e. Nezewe rehe we weruzar katu kar uze'eg azeharomoete.

18 Uzewyr tuwihawete wàpuzuhu pe. Nu'u kwaw ma'e. Nuzapo kwaw ma'e uzemurywete kar pà amo 'ar rehe arer zàwe. Nupuner kwaw uker haw rehe pyhaw a'e 'ar mehe.

19 Izi'itahy upu'àm zàwàruhu wanyru pupe ume'e pà.

20 Uze'eg uzemumikahy pà. — Taniew Tupàn wikuwe ma'e hemiruze'eg, i'i izupe. — Eremuwete katu Tupàn nezar. Aipo upuner nepyro haw rehe zàwàruhu wanuwi, i'i izupe.

21 Uwazar Taniew ize'eg izupe. — Tuwe tuwihawete wikuwe tuweharupi nehe, i'i izupe.

22 Tupàn hezar umur kar amo weko haw pe har xe a'e. Uwàpytym zàwàruhu wazuru a'e. A'e rupi nahexi'u kwaw wà. Nazapo kwaw ikatu 'ym ma'e Tupàn henataromo ihe xe. Tupàn ukwaw iapo 'ymaw a'e. Nazapo kwaw ni pitài ikatu 'ym ma'e nekutyr ihe no, i'i Taniew tuwihawete pe.

²³ Hurywete tuwihawete kury. — Pemuhem kar Taniew zàwàruhu wanyru wi nehe ty wà, i'i zauxiapekwer wanupe wà. Wenuhem wà. Ume'e hehe wà. Zàwàruhu nuxi'u kwaw ni pitài haw wà. Ta'e uzeruzar Tupàn rehe xe.

²⁴ — Perur a'e awa Taniew rehe ipuruzuka wer ma'e kwer xe pe wà nehe ty wà, i'i tuwihawete zauxiapekwer wanupe kury. — Peityk zàwàruhu wanyru pupe pe wà nehe, i'i wanupe. — Peityk wanemireko ipupe pe wà nehe no, wana'yr wanehe we pe wà nehe no, i'i wanupe. Weruzar ize'eg wà. Ywy rehe wahem 'ym mehe we zàwàruhu uxi'u wapei'ài'àng pà a'e wà kury.

²⁵ Na'e tuwihawete Nariw uzapo amo pape teko ywy nànnànar wanupe kury, teko texakaw paw hereko har wanupe no, teko ze'eg paw rupi uze'eg ma'e wanupe no. Nezewe uze'eg a'e pape rehe imuapyk kar pà. — Tuwe penurywete paw rupi nehe. Tuwe peiko zeàmàtyry'ym 'ymaw rehe paw rupi nehe no.

²⁶ Ko ma'e azapo kar putar heremiruze'eg nànnàn ihe nehe kury. — Pemuwete Tupàn Taniew hemimuwete nehe. Pemuwete katu nehe no, a'e peme.

— Ta'e Tupàn wikuwe ma'e romo hekon a'e xe.

Wiko tuweharupi umàno pixik 'ym pà a'e.

Teko numumaw pixik kwaw ipureruze'egaw wà nehe.

Ipuner haw nupaw pixik kwaw nehe.

²⁷ Upurupytywà a'e. Upurupyro no.

Ywak rehe, ywy rehe, uzapo ikatuahy ma'e purumupytuhegatu kar haw. Uzapo temixak pixik 'ym no.

A'e ae upyro Taniew a'e,
 Ipyro pà zàwàruhu ipyàpe wi a'e,
 i'i tuwihawete uze'eg pape rehe imuapyk kar
 pà.

²⁸ Wiko wiwi Taniew tuwihaw ikàg ma'e romo a'e, Nariw tuwihawete romo heko mehe we a'e. Nariw imàno re Xiru Pezi ywy rehe har wanuwihawete wiko tuwihawete Nariw hekuzaromo. Taniew wiko wiwi tuwihaw Xiru tuwihawete romo heko mehe a'e no.

7

4 Àzàguhu ipuahu zàwenugar pe har wà

¹ Zazewyr Mewxazar Mawiron ywy rehe har wanuwihawete i'ar pe kury. Ikwarahy ipy rehe amo 'ar mehe pyhaw Taniew uzeàpàrirog upaw rehe a'e kury. Upuahu a'e. Upuahu mehe wexak ma'e. Ume'e mehe umuapyk wemixak kwer upuahu awer pape rehe.

² Na'aw ize'eg awer pape rehe imuapyk pyrer xe kury: A'e 'ar mehe pyhaw hepuahu mehe aexak ywytu ma'ema'e wi wanur mehe ihe wà. Omokotok kar yryhu uhua'u ma'e a'e.

³ Na'arewahy uhem 4 àzàguhu yryhu wi wà kury. Pitàitàigatu uzawy amogwer wà.

⁴ Àzàguhu ipy nuzawy kwaw zàwàruhu iriàw. Heta ipepo izupe wiràhu ài. Hehe heme'e mehe amo o'ok ipepo. Umupu'àm kar no. Wata awa ài kury. Amo omono awa ima'enukwaw paw izupe no. Ima'enukwaw awa ài kury.

⁵ Àzàguhu mokoz haw nuzawy kwaw zàwàruhu uruxu a'e. Upu'àm upy rehe. Uxi'u na'iruz ma'e

iàrukàgwer uzuru pupe ipyhyk pà. Uze'eg amo izupe. — E'u ma'ero'o kwer tetea'u nehe, i'i izupe.

⁶ Na'e aexak àzàguhu na'iruz haw kury. Nuzawy kwaw zàwàruhupinim ereopar a'e. Heta 4 iàkàg izupe. Heta 4 ipepo ikupe pe no. Nuzawy kwaw wiràhu ipepo. Amo omono ipuner haw izupe. A'e rupi upuner teko tetea'u wanuwihawete romo weko haw rehe.

⁷ Na'e aexak àzàguhu 4 haw kury. Ipuruzukaiwahy a'e. Upurumupyтуhegatu kar. Ikàg tuwe no. Heta hàz itaper iapo pyrer izuru pupe. Upei'ài'àng wemi'u rà m i'u pà wàz pupe a'e wà. Ukamikamik ikurer upy pupe. Uzawy amogwer na'iruz àzàg wà. Heta 10 i'ak izupe.

⁸ Ame'egatu i'ak rehe ihe. Heme'e mehe amo i'ak ipixik wera'i ma'e uzexak kar amogwer i'ak wainuinuromo. Amo o'ok na'iruz i'ak a'e i'ak ipixika'i ma'e ipyta àwàm iapo pà. Heta heha a'e i'ak rehe. Nuzawy kwaw teko heha. Heta izuru izupe no. Uze'eg weko wera'u haw rupi uzuru pupe.

Tupàn uzexak kar Taniew pe

⁹ Ame'e wiwi hehe. Na'e amo umuapyk amo tuwihawete wanenaw a'e pe wà. Tuweharupi wiko ma'e wapyk pitài tenaw rehe. Ikamir xigatu amanezu ài. I'aw xigatu àràpuhàràn hawer ài no. Henaw a'e, ywyrāmawa iapu'a ma'e henaw rehe har a'e no, nuzawy kwaw tata heny haw.

¹⁰ Tata yrykaw zàwenugar uwyryk wà henaw henataromo har wi. Heta tetea'u a'e tenaw rehe har imuwete katu har a'e pe wà. Teko tetea'u u'àm henataromo wà no. Heta wera'u pitài miràw wi wà. Uzyppyrog wanemiapo kwer imume'u pà.

Uwàpytymawok pape a'e teko wanemiapo kwer imume'u haw.

¹¹ Ame'e wiwi a'e ma'e rehe. Ta'e i'ak ipixika'i ma'e umume'u wiwi wiko wera'u haw iko a'e xe. Aexak àzàg 4 haw izuka mehe ihe. Upei'ài'àg hetekwer tata pupe heityk pà wà.

¹² Na'e amo o'ok wapuner haw amogwer àzàg wanuwi. Nuzuka kwaw wà. — Pepuner penekuwe haw rehe rihi, i'i amo a'e àzàg wanupe. Na'ipukua'u kwaw waneko haw.

¹³ A'e 'ar mehe hepuahu mehe we aexak amo ma'e awa zàwenugar. Ur ywàkun wamyter pe. Uhem oho tuweharupi wiko ma'e henaw pe. Amo wexak kar a'e awa zàwenugar a'e, tuweharupi wiko ma'e pe a'e.

¹⁴ Omono ipuner haw izupe wà. Umuwete wà. Weruzar ize'eg wà. Tuwihawete, i'i izupe wà. Nezewe mehe teko paw wiko hemiruze'eg romo wà: ywy nà'nànar wà, ze'eg nà'nànar uze'eg ma'e wà, texakaw paw hereko har wà. Paw rupi uzapo hemimutar wà. Ipuner haw nupaw pixik kwaw nehe. Nupaw pixik kwaw ipureruze'egaw nehe.

Taniew umume'u àzàguhu waneko haw

¹⁵ Hepuahu awer hemupytuhegatu kar a'e. Nahepy'apy'a katu kwaw heremixak kwer rehe.

¹⁶ Ahem amo a'e pe har huwake ihe kury. — Emume'u katu heremixak kwer hemimume'u ihewe nehe, a'e izupe. Na'e uze'eg nezewe ihewe.

¹⁷ — A'e 4 àzàguhu a'e wà, wiko 4 tuwihawete romo wà. Wiko putar teko ywy nà'nànar wazar romo wà nehe.

¹⁸ Nezewe rehe we upaw putar wapuner haw wanuwi nehe. Tupàn Upuner Wera'u Ma'e umur

putar upuner haw wemiruze'eg teko wanupe a'e nehe. Hemiruze'eg wiko putar tuwihawete romo tuweharupi wà nehe.

¹⁹ Hepurukwaw wer 4 haw àzàguhu imume'u katu haw rehe no. Uzawy amogwer na'iruz wà. Ipuruzukaiwahy a'e. Heta hàz itaper iapo pyrer izuru pupe. Heta ipoàpe ipyàpe itazu morog iapo pyrer izupe no. Upei'ài'àg wemi'u rà m i'u pà a'e wà. Ukamikamik wemi'u ikurer upy pupe wà no.

²⁰ — Emume'u katu a'e 10 i'ak iàkàg rehe har ihewe ne wà nehe. Emume'u katu inugwer i'ak na'iruz i'ak heityk arer ihewe nehe no. A'e i'ak nuzawy kwaw ikàg wera'u ma'e amo wanuwi. Heta heha izupe. Izuru uze'eg wiko wera'u haw rupi no.

²¹ Hehe heme'e mehe a'e i'ak uzyppyrog Tupàn hemiruze'eg waàmàtyry'ym pà a'e kury. Weityk waneraha wanereko wà.

²² Na'e tuweharupi wiko ma'e uhem izupe kury. — Tupàn Upuner Wera'u Ma'e weityk putar àzàguhu a'e nehe, i'i. — Hemiruze'eg uzyppyrog putar upureruze'eg pà wà nehe kury. Uhem wa'ar kwez kury, i'i.

²³ Umume'u wanemimume'u ihewe. — 4 haw àzàguhu wiko tuwihawete romo a'e. Ipureruze'egaw uzawy putar amo wapureruze'egaw a'e nehe. Weityk putar tuwihawete ywy nà nà nar a'e wà nehe, tuwihawete romo wiko pà wanekuzaromo a'e nehe. Umumaw putar ywy paw rupi. Weityk putar paw rupi wà nehe.

²⁴ A'e 10 i'ak wiko 10 tuwihawete romo wà. Wiko putar a'e ywy rehe har wanuwihaw romo

wà nehe. Wamàno re amo tuwihawete uzexak kar putar nehe. Uzawy putar izypy mehe arer wà nehe. Weityk putar na'iruz tuwihawete wà nehe.

²⁵ Uze'eg putar Tupàn iàmàtyry'ym pà nehe. Upuraraw kar putar ma'erahy Tupàn hemiruze'eg wanupe nehe no. Uzeagaw putar Tupàn ze'eg imumaw paw rehe nehe. Umumaw putar mynykaw Tupàn imuwete haw nehe no. Wiko putar Tupàn hemiruze'eg wazar romo. Umumaw putar na'iruz kwarahy pitài ku'aw har nezewe nehe.

²⁶ A'e re tàmuzgwer umume'u putar hemiapo kwer hehe uzepyk pà a'e wà nehe. A'e mehe upytu'u tuwihawete romo wiko re nehe. Ipuner haw upaw putar nehe. Nuzewyr pixik kwaw nehe.

²⁷ Tupàn Upuner Wera'u Ma'e umur putar pure-ruze'egaw wemiruze'eg wanupe nehe. Umur putar upuner haw wanupe nehe no. Umur putar upuràg eteahy haw wanupe nehe no. Weruze'eg putar ywy nàànar tuweharupi wà nehe. Amogwer teko paw uzapo putar wanemimutar wà nehe. Paw rupi weruzar putar waze'eg wà nehe, i'i ihewe.

²⁸ Upaw imume'u haw kwez xe kury. Azemu-mikahy wiwi hema'enukwaw haw rehe ihe rihi. Heruwa xigatu hekyze pà ihe. Nezewe rehe we namume'u kwaw ma'e amo wanupe.

8

Àràpuhàràn ipuahu zàwenugar pe har wà

¹ Mewxazar tuwihawete romo heko mehe na'iruz haw kwarahy rehe aexak amo ma'e puahu haw zàwenugar ihe no.

² Nuzawy kwaw yrykawhu Uraz her ma'e iwyr Xuzà tawhu pupe hereko haw ihewe. Heta pàrirogaw aiha ma'e ita iapo pyrer tawhu izywyr. Eràw ywy rehe tuz.

³ Na'arewahy aexak amo àràpuhàràn hawitu ma'e awa yrykawhu huwake heko mehe. Mokozi'ak ipuku ma'e heta izupe. Pitài uzexak kar inugwer izexak kar ire a'e. Nezewe rehe we ipuku wera'u.

⁴ Weityk ma'e tetea'u u'ak pupe wà: kwarahy heixe haw kutyr har wà, kwarahy heixe haw awyze har kutyr har wà no, kwarahy ihemaw awyze har kutyr har wà no. Ni amo ma'ea'yr wà, ni amo teko wà, Nupuner kwaw hehe wà. Weityk paw rupi wà. Uzapo wemimutar. Tuweharupi upuner wera'u oho iko.

⁵ A'e ma'e rehe hema'enukwaw mehe aexak amo àràpuhàrànete awa kwarahy heixe haw wi tur mehe ihe kury. Uzànete iko a'e. Ipy nuhyk kwaw ywy rehe izàn mehe. Xo pitài i'ak uhua'u zo heta izupe heha wamytepe.

⁶ Uzàn àràpuhàràn hawitu ma'e yrykawhu izywyr har heremixak kwer pe kury. Uzàmàtyry'ym oho ukàgaw nànnàn no.

⁷ Aexak àràpuhàrànete awa wikwahy ma'e inugwer àràpuhàràn hawitu ma'e iàmàtyry'ym mehe. Uhaw mokozi'ak izuwi wà. Ta'e àràpuhàràn hawitu ma'e na'ikàg kwaw a'e xe. Nupuner kwaw uzepyro haw rehe. Àràpuhàrànete awa weityk inugwer àràpuhàràn ywy rehe. Upyropyrog hehe no. Ni amo nupuner kwaw àràpuhàràn hawitu ma'e ipyro haw rehe àràpuhàrànete awa ikwahy haw wi wà.

⁸ Upuner wiwi kury. Ipuner haw uhua'u wera'u mehe amo uhaw i'ak izuwi. Hekuzaromo uhem 4 i'ak ipuku ma'e wà. Ipuku kwarahy heixe haw awyze har kutyr, kwarahy ihemaw awyze har kutyr no, kwarahy ihemaw kutyr no, kwarahy heixe haw kutyr no.

⁹ Pitài i'ak wi uhem amo i'ak pixika'i ma'e kury. Uhua'u oho iko kwarahy ihemaw awyze har kutyr uhàz pà, kwarahy ihemaw kutyr no, ywy imume'u pyrer kutyr no.

¹⁰ Uhua'u wera'u oho iko, te uhem zauxiapekwer ywak rehe har wapyta haw pe, zahytata wapyta haw pe. Weityk amo ywy rehe wanehe upyropyrog pà no.

¹¹ Te umume'u a'e zauxiapekwer wanuwihaw iàmàtyry'ym àwàm no. Teko uzuka ma'ea'yr a'e tuwihaw henataromo wà. A'e àràpuhàrànete awa umupytu'u kar ma'ea'yr wazuka re wà kury. Umuaiw hàpuzuhu no.

¹² Nuzuka kar kwaw ma'e teko wanupe tuweharupi a'e Tupàn henataromo wà. Uzuka kar ma'e imono pyr ikatu 'ym ma'e a'e, wanekuzaromo a'e. Umumaw Tupànete imuwete haw. Nazawy kwaw ma'e iapo mehe ihe, i'i uzeupe. Hemiapo paw ikatu izupe.

¹³ Na'e ainu mokoz Tupàn heko haw pe har waze'eg mehe ihe wà kury. Amo upuranu inugwer rehe. — Mâràn kwarahy a'e ma'e puahu awer zàwenugar pe uzexak ma'e kwer umumaw putar nehe. Mâràn 'ar umumaw putar a'e ma'e purumuhuhuk kar ma'e ma'ea'yr tuweharupi har wanekuzaromo wazuka pà wà nehe. Mâràn 'ar tàpuzuhu umumaw putar heityk pyrer romo nehe.

Màràn kwarahy zauxiapekwer ywak rehe har umumaw putar heityk pyrer romo wiko pà wà nehe, i'i izupe.

¹⁴ Aenu inugwer a'e ipuranu awer iwazar mehe kury. — Umumaw putar 1.150 'ar nezewe nehe. Teko nuzuka kwaw ma'ea'yr karuk mehe har Tupàn henataromo wà nehe. Nuzuka kwaw ma'ea'yr ku'em mehe har wà nehe no. A'e 'ar ipaw ire umukatu putar tàpuzuhu Tupàn henataromo wà nehe, i'i izupe.

Tupàn heko haw pe har Kapiriew her ma'e umume'u Taniew ipuahu haw zàwenugar izupe

¹⁵ Azeagaw teko heremixak kwer ikwaw pà ihe. Na'arewahy amo ma'e awa zàwenugar uzexak kar herenataromo kury.

¹⁶ Aenu awa yrykawhu Uraz iwyr ize'eg mehe. Uhapukaz nezewe. — Kapiriew, emume'u katu hemixak kwer 'aw awa pe nehe, i'i izupe.

¹⁷ Na'e Kapiriew uhem heruwake kury. Hemupytuhegatu kar uhem mehe. Apyk hepenàràng rehe heruwa ywy rehe imuhyk pà. Uze'eg ihewe kury. — Ne awa umàno ma'e ràm ne, ekwaw neremixak kwer nehe. Ta'e wexak kar iahtkaw rehe uzeapo ma'e ràm newe xe, i'i ihewe.

¹⁸ Ize'eg mehe we heàkàzym ywy rehe he'ar pà heruwaw ihe kury. Nezewe rehe we hepyhyk hemupu'àm pà.

¹⁹ — Amume'u putar Tupàn ikwahy haw ipaw ire uzeapo ma'e ràm newe ihe nehe kury. Ta'e neremixak kwer ne puahu zàwenugar wexak kar 'ar iahtkaw rehe har purupe a'e xe, i'i ihewe.

20 — Erexak àràpuhàràn mokoz i'ak ma'e ne. I'ak wiko mokoz tuwihawete romo wà. Mez wanuwihawete, Pezi wanuwihawete no.

21 Àràpuhàràn ete awa wiko Kere wanuwihawete romo. I'ak ipuku ma'e wiko wanuwihawete izypy romo a'e.

22 I'ak izypy ika re 4 i'ak uhem hekuzaromo a'e wà. Umuza'aza'ak putar ywy 4 pehegwer romo wà nehe. Na'ikàg kwaw tuwihawete ipy zàwe wà nehe.

23 A'e pureruze'egaw wapaw etea'i mehe nehe, wakatu 'ymaw iaiw wera'u mehe nehe, amo tuwihawete purupe ma'erahy ipuraraw kar har purupe hemu'em ma'e uzexak kar putar a'e nehe.

24 Upuner wera'u putar oho iko nehe. Na'ikàg kwaw upuner haw rupi. Amo ipuner haw rupi ikàg putar nehe. Umuaiw putar ma'e tetea'u nehe. Uzuka putar teko ikàg ma'e wà nehe no. Umumaw putar Tupàn hemiruze'eg wà nehe no. Uzapo putar wemimutar nehe. Ma'e tetea'u omono'og putar uzeupe nehe.

25 Nuzawy kwaw ikatu ma'e nehe. — Ikatu ma'e, i'i putar teko izupe wà nehe. Hemu'em putar wanupe nehe. Tuweharupi wiko wera'u putar amo wanuwihawete nehe. Uzuka putar teko tetea'u wanupe wemu'em pà nehe. Iahykaw rehe uze'eg putar nezewe nehe. Àzàmàtyry'ym putar Tupàn tuwihawete wanuwihawete ihe nehe, i'i putar nehe. Tupàn ae umumaw putar a'e awa a'e nehe. Nuzuka kar kwaw teko wanupe nehe, i'i Kapiriew ihewe.

26 Na'e uze'eg wi Kapiriew ihewe kury. — Aipo amo umume'u ma'ea'yr hapy haw karuk mehe

har hemimume'u newe wà. Aipo umume'u katu wazuka haw ku'em mehe har newe wà. Emume'u zo neremixak kwer nepuahu zàwenugar hemimume'u teko wanupe nehe. Ta'e kwarahy tetea'u ipaw ire zo a'e ma'e uzeapo putar a'e nehe, i'i ihewe.

²⁷ Ihe Taniew amumaw 'ar tetea'u hezemu-mikahy pà hema'eahy romo ihe. A'e re hekatu. Azypyrog wi tuwihaw ima'ema'e haw iapo pà. Nezewe rehe we hema'enukwaw wiwi heremixak kwer rehe. Ta'e napuner kwaw ikwaw katu haw rehe xe.

9

Taniew uze'eg Tupàn pe wànàm wanehe

¹ Nariw Xerexe ta'yr a'e, Mez ywy rehe har a'e, wiko Mawiron ywy rehe har wanuwihawete romo kury.

² Tuwihawete romo heko mehe kwarahy ipy rehe azemu'e teko pape Tupàn ze'eg kwehe arer rehe ihe. Nezewe Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e uze'eg Zeremi pe a'e, uze'eg imume'u har pe a'e. — Zeruzarez umumaw putar 70 kwarahy heityk pyrer romo a'e nehe, i'i izupe. Nema'enukwaw a'e 70 kwarahy wanehe.

³ Hezemu-mikahy haw hexak kar pà amunehew pàn iànàm ma'e ma'eryru iapo pyr hekamir romo kury. Apyk tanimuk rehe. Apytu'u hemai'u re. Aze'eg tuwe Tupàn hezar pe. Aenoz ma'e izupe no.

⁴ Aze'eg Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hezar pe. Amume'u heremiapo kwer izupe. — Tupàn hezar. Nehua'u ne. Erepuner katu no. Erezekaiw katu neamutar har wanehe. Erezekaiw katu neze'eg

heruzar har wanehe. Tuweharupi erezapo ikatu ma'e waamutar haw hexak kar pà wanupe.

⁵ Uruzapo ikatu 'ym ma'e tetea'u ure. Uruzapo ikatu 'ymaw tetea'u no. Uruzapo iaiw haw neàmàtyry'ym pà. Urupyту'u neze'eg heruzar ire no. Nuruzar kwaw neremiapo kar no haw.

⁶ Nuruzekaiw kwaw neremiruze'eg wanehe neze'eg imume'u har wanehe. Uze'eg nerer rehe tuwihawete wanupe wà, ureipy wanupe wà no. Azeharomoete uze'eg teko Izaew ywy rehe har nànnàn wà no.

⁷ Ne urezar nekatuahy tuweharupi ne. Ko 'ar rehe ure neremaihu ure, Zutez ywy rehe har wà, Zeruzarez pe har wà no, ywy muite 'ymar neremimuhàzgwer wà, muitea'u har neremimuhàzgwer wà no. Paw rupi uremaranugar ure kury. Uremuhàmuhàz pe ne, ta'e uruàmàtyry'ym ure xe.

⁸ Uruwihawete wà, ureruwihaw wà no, ureipy wà no, paw rupi uruzapo ikatu 'ym ma'e nerenataromo, o urezar. A'e rupi uremaranugar kury.

⁹ Nezewe rehe we urepuhareko katu pe ne. Nepurumunàn wer ureremiapo kwer rehe wызàì 'ar mehe. Aze uruàmàtyry'ym ure, nezewe rehe we eremunàn ureremiapo kwer.

¹⁰ Nuruzar kwaw neze'eg, o Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e. Nuruiko kwaw neze'eg rehe. Kwehe mehe eremur a'e neze'eg neremiruze'eg neze'eg imume'u har wanupe.

¹¹ Teko Izaew paw uzuhaw neze'eg wà. Nuweruzar kwaw neremiapo kar haw wà. Uruzapo ikatu 'ym ma'e nerenataromo. A'e rupi eremu'ar kar ze'egaiw urerehe, iaiw haw

imu'ar kar pà urerehe no. Kwehe mehe Moizez neremiruze'eg umuapyk a'e iaiw haw pape rehe.

¹² Eremume'u ikatu 'ym ma'e urewe neremiapo rà. Na'e erezapo a'e ma'e urewe, ureruwihaw wanupe no. Erezepykahy urerehe. Ko 'ar 'ym mehe nerezepyk pixik kwaw amo teko wanehe urerehe nezepyk awer zàwe.

¹³ A'e ma'e uzeapo ma'e Moizez ze'eg awer rupi katete. Nezewe rehe we nurupytu'u kwaw ikatu 'ym ma'e iapo re. Nuruzeagaw kwaw neze'eg azeharomoete har heruzar pà. Nuruzapo kwaw ma'e nemurywete kar pà, Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e urezar.

¹⁴ A'e rupi ne Tupàn eremuàgà'ym ko nezepykaw urerehe imu'ar kar pà ne. Ereiko Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e romo. Nekatu wyzài ma'e iapo mehe. Nuruzekaiw kwaw neremiapo kar haw rehe.

¹⁵ O Tupàn urezar, erexak kar nepuner haw uhua'u ma'e neremiaiuhu Ezit ywy wi wapyro mehe ne. Te ko 'ar rehe teko tetea'u uze'eg a'e neremiapo kwer rehe wà. Nezewe rehe we uruzapo ikatu 'ym ma'e ure.

¹⁶ O urezar, erepurupuhareko katu ne. Eikwahy wiwi zo nehe. Eikwahy wiwi zo Zeruzarez pe. Erezapo tawhu nereko haw romo ne. Ywytyr nezeupe neremimonokatu kwer rehe tuz. Ikatu 'ym ma'e uruzapo nerenataromo. Ureipy uzapo ikatu 'ym ma'e nerenataromo wà no. A'e rupi teko ko ywy huwake har rehe har uze'eg urywahyhy waiko Zeruzarez rehe wà, teko neremiaiuhu wanehe wà no.

¹⁷ O Tupàn urezar, herenu pe newe heze'eg

mehe nehe. Ezapo hereminoz nehe. Emono neze'egatu neràpuzuhu rehe nehe. Nezewe mehe teko paw ukwaw putar Tupàn urezar romo nereko haw wà nehe. Ko 'ar rehe ni amo nuzekaiw kwaw neràpuzuhu rehe wà.

¹⁸ Einu katu ko heze'eg nehe, o hezar. Ezapo hereminoz nehe no. Ewàpytymawok nereha iaiw haw urerehe u'ar ma'e kwer hexak pà nehe. Eme'e tawhu nereko haw rehe nehe no. Na'urekatu kwaw ure. Nuruiko kwaw imunar 'ym ma'e romo. Urenoz ma'e newe, ta'e urepuhareko katu haw uhua'u ne xe.

¹⁹ Urereinu pe nehe, o urezar. Emunàn ureremiapo kwer urewi nehe. Ezapo urereminoz nehe, urezar. Ezur urepytywà pà nehe. Na'arewahy ezapo nehe, o Tupàn hezar. Nezewe mehe teko paw ukwaw putar Tupàn romo nereko haw wà nehe. Ta'e uruiko neremaihu romo ure xe. Zeruzarez wiko tawhu nereko haw romo no, a'e Tupàn pe.

Kapiriew umume'u uzeapo ma'e ràm rehe ze'egaw

²⁰ Aze'eg wiwi iteko Tupàn pe. Amume'u wiwi heremiapo kwer ikatu 'ym ma'e izupe no. Amume'u wiwi teko heànàm wanemiapo kwer izupe no. Aenoz wiwi ma'e Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e hezar pe no, ywytyr izupe imonokatu pyrer imukatu àwàm henoz pà izupe no.

²¹ Heze'eg mehe we Kapiriew a'e, Tupàn heko haw pe har hepuahe mehe heremixak kwer a'e, ur na'arewahy uwewe pà hekutyr kury. Upytu'u heruwake. Uhem na'iruz or mehe karuk mehe.

A'e 'ar mehe xaxeto uzuka ma'ea'yr karuk mehe har Tupàn henataromo wà.

²² — Taniew, i'i ihewe. — Azur kwez nepuahu mehe arer neremixak kwer imume'u pà newe.

²³ Neze'eg mehe nezypyrog mehe we Tupàn uzapo nereminoz a'e. Tupàn neamutar katu a'e. A'e rupi hemur kar newe neremixak kwer imume'u kar pà ihewe. Einu katu heze'eg nehe. Ezeagaw ikwaw katu pà nehe.

²⁴ Taniew, neànàm wanehe Tupàn izepykaw a'e nehe, tawhu izupe imonokatu pyrer rehe izepykaw a'e nehe no, umumaw putar 7 haw 70 kwarahy (490 kwarahy) nehe. Te upaw putar Tupàn iàmàtyry'ymaw nehe. Upytu'u putar ikatu 'ym ma'e iapo re wà nehe. Na'e Tupàn umunàn putar neànàm wanemiapo kwer ikatu 'ym ma'e a'e nehe. Tupàn uzapo putar ikatuahy ma'e nehe, ta'e ikatuahy tuweharupi a'e xe. Neremixak kwer uzeapo putar nehe. Uzeapo ma'e rà m imume'u pyrer uzeapo putar nehe. Xaxeto uzuka putar ma'ea'yr Tupàn henataromo a'e wà nehe no.

²⁵ Einu katu ko heze'eg nehe, Taniew. Ek-waw nehe no. Amo tuwihawete uzapo wi kar Zeruzarez tawhu teko wanupe a'e. A'e 'ar henataromo umumaw putar 49 kwarahy nehe. Na'e tuwihawete Tupàn hemixak kwer uhem putar a'e nehe. Zeruzarez pe myteromo har pyahu ma'e, ipàrirogaw aiha ma'e a'e no, umumaw putar 7 haw 62 kwarahy a'e nehe. Teko upuraraw putar ma'erahy tetea'u a'e kwarahy wamumaw mehe wà nehe.

²⁶ A'e kwarahy paw ire amo uzuka e putar a'e tuwihawete Tupàn hemixak kwer a'e wà nehe.

Uhem putar amo tuwihawete wemiruze'eg za-uxiapekwer tetea'u wanupi a'e nehe. Umumaw putar Zeruzarez tawhu wà nehe. Umumaw putar Tupàn Hàpuzuhu wà nehe no. Iahykaw ur putar 'y tyhu haw uwyrykahy ma'e ài nehe. Werur putar zeàmàtyry'ymawhu nehe. Tupàn umur kar putar ma'e imumaw paw nehe no. Iahykaw werur putar a'e ma'e imumaw paw nehe no.

²⁷ A'e tuwihawete uzapokatu putar uze'eg teko tetea'u wanehe we a'e nehe. Umumaw putar 7 kwarahy ma'e iapo pà uze'eg rupi nehe. A'e kwarahy iku'aw har imumaw ire umupytu'u kar putar teko ma'ea'yr Tupàn henataromo wazuka re a'e wà nehe. — Pepytu'u arozràn Tupàn pe imono re hàpuzuhu pupe nehe, i'i putar wanupe nehe no. Umuapyk putar iaiwahy haw tàpuzuhu pupe Tupàn henaw hekuzaromo nehe no. Upyta putar a'e pe nehe. Na'e Tupàn weityk putar a'e ma'e iapo arer imumaw pà a'e nehe. Xo a'e re zo o'ok putar a'e iaiwahy haw a'e wi nehe. Ta'e umume'u a'e ma'e iapo àwàm a'e xe.

10

Taniew wexak ma'e upuahu zàwenugar pe har Xikire yrykawhu izywyr wiko mehe

¹ Ihe Taniew ihe, (Mewtexazar herer inugwer ihe). Xiru Pezi ywy rehe har wanuwihawete romo heko mehe na'iruz haw kwarahy rehe Tupàn umur uze'eg ihewe a'e. Azeharomoete a'e ze'eg. Zawaiw katu ikwaw katu haw ihewe. Hepuahu mehe Tupàn umume'u kar hemimume'u ihewe.

² Na'e amumaw 21 'ar umàno ma'e kwer rehe uzai'o ma'e ài hereko pà.

³ A'e 'ar rehe na'u kwaw temi'u hete katu ma'e. Na'u kwaw ma'ero'o kwer. Na'u kwaw win. Namuguz kwaw he'aw.

⁴ Zahy ipy rehe 24 haw 'ar mehe aiko yrykawhu Xikire izywyr ihe.

⁵ Na'arewahy aexak amo Tupàn heko haw pe har kamir irin iapo pyrer imunehew har ihe kury. Umunehew uzeku'apixi haw or ikatuahy ma'e iapo pyrer no.

⁶ Hetekwer heny katu ita hekuzar katu ma'e ài. Huwa nuzawy kwaw àmàn iweraw paw. Heha nuzawy kwaw tapuru 'yw ukaz ma'e. Izywa, hetymà heny katu itazu morog imuhygatu pyrer ài. Ize'eg wànoànog teko tetea'u waze'eg ài.

⁷ Xo ihe aexak a'e ma'e ihe. Herehe we har nuexak kwaw wà. Nezewe rehe we ukyzeahy uzàn pà uzeàmim pà wà.

⁸ Ihe zutyka'i aiko a'e pe a'e ma'e purumupy-tuhegatu kar ma'e hexak mehe. Hepir xigatu hekyze pà. Hekàgaw uhem ihewi.

⁹ Aenu Tupàn heko haw pe har ize'eg mehe. A'e rupi a'ar heruwaw ywy rehe.

¹⁰ Na'e amo hemupu'àm opo pupe kury. Apyk hepenàràg rehe kury, ywy rehe apokok pà.

¹¹ Na'e Tupàn heko haw pe har uze'eg ihewe kury. — Taniew. Tupàn neamutar katu a'e. Hemur kar newe hemuze'eg kar pà. Epu'àm nehe. Ezekaiw katu heze'eg rehe nehe kury, i'i ihewe. Na'e apu'àm kury. Aryryryryz ihe.

¹² Na'e uze'eg wi ihewe kury. — Ekyze zo nehe, Taniew. Ta'e Tupàn nerenu neze'eg mehe a'e kury xe. Erezemuigo kar ikàg 'ym ma'e romo henataromo ne, ta'e ereputar ma'e kwaw ikatu

haw ne xe. A'e 'ar mehe we wenu nereminoz a'e. Tupàn hemur kar newe neze'eg iwazar har romo.

¹³ Pezi ywy rehe har wanuwihaw umumaw 21 'ar heàmàtyry'ym pà a'e. Na'e amo Tupàn heko haw pe har wanuwihaw Migew her ma'e ur hepytywà pà a'e. Ta'e ihe zutyka'i azàmàtyry'ym Pezi ywy rehe har wanuwihawete ihe wà xe.

¹⁴ Kutàri azur kwez newe neànàm wanupe uzeapo ma'e ràm imume'u pà newe kury. Ta'e neremixak kwer nepuahu zàwenugar umume'u uzeapo ma'e ràm newe a'e xe, i'i ihewe.

¹⁵ A'e ma'e ihewe imume'u mehe naze'eg kwaw. Ame'e ywy rehe.

¹⁶ Na'arewahy amo ma'e awa zàwenugar opokok hereme rehe a'e kury. Na'e azyppyrog Tupàn heko haw pe har herenataromo har pe heze'eg pà kury. — Hezar, a'e heremixak kwer hemukyze kar a'e. Nahekàg kwaw kury.

¹⁷ Ereiko hezar romo. Napuner kwaw newe heze'egaw rehe. Hekàgaw uhem ihewi upaw rupi. Napuner etea'i kwaw hepytuhemaw rehe, a'e izupe.

¹⁸ Na'e opokok wi herehe. Ipokok mehe hekàgaw uzewyr ihewe.

¹⁹ Uze'eg ihewe. — Tupàn neamutar katu a'e. A'e rupi Ekyze zo nehe. Tuwe Tupàn ikatu haw wiko nerehe nehe. Nerurywete nehe. Ekyze zo nehe, i'i ihewe. Na'e hekàg wera'u kury. Aze'eg izupe. — Eze'eg nehe, ta'e eremur hekàgaw ipyahu ma'e kwez ihewe ne xe, a'e izupe.

²⁰⁻²¹ Uze'eg ihewe. — Màràzàwe tuwe azur newe heze'eg pà ihe. Aipo erekwaw. Azur pape ze'eg azeharomoete har rehe har imume'u pà newe

ihe. Ko 'ar rehe aha putar tekwe Pezi ywy rehe har wanehe uzekaiw ma'e iàmàtyry'ym pà ihe. Iàmàtyry'ym ire Kere ywy rehe har wanehe uzekaiw ma'e ur putar hekutyry a'e nehe no. Waàmàtyry'ym mehe naheta kwaw hepytywà har wà. Migew wiko Izaew wanehe uzekaiw ma'e romo a'e.

11

¹ Xo a'e zo hepytywà a'e, xo a'e zo hepyro heàmàtyry'ymar wanuwi.

Tuwihawete ur ma'e ràm wà

² Na'e Tupàn heko haw pe har uze'eg wi ihewe kury. — Amume'u putar ze'eg azeharomoete har newe nehe kury. Heta putar na'iruz Pezi ywy rehe har wanuwihawete wà nehe. A'e re heta putar wanuwihawete 4 haw nehe no. Hemetarer katu wera'u putar amo wanuwi paw rupi nehe. Hemetarer katu putar nehe. A'e rupi upuner katu nehe no. Omono'og putar wemiruze'eg zauxiapekwer paw rupi wà nehe. Uzàmàtyry'ym putar Kere ywy rehe har oho wà nehe.

³ A'e re ur putar amo tuwihawete ipuruzukaiwahy ma'e nehe. Wiko putar teko tetea'u wanuwihawete romo nehe. Uzapo putar wemimutar nehe.

⁴ Ipuner wera'u mehe upaw putar ipureruze'egaw nehe. Uzemuza'aza'ak putar 4 pehegwer romo nehe. Tuwihawete a'e tuwihawete hekuzaromo wiko ma'e ràm nuiko kwaw izuapyapyr romo wà. Nupuner katu kwaw izàwe wà nehe.

⁵ Ezit ywy rehe har wanuwihawete upuner putar a'e nehe. Amo zauxiapekwer wanuwihaw

upuner wera'u putar izuwi a'e nehe. Hemiruze'eg heta tetea'u wera'u putar a'e tuwihawete hemiruze'eg wanuwi wà nehe.

⁶ Amo kwarahy ipaw ire Ezit wanuwihawete uzemono'og putar Xir wanuwihawete rehe we a'e nehe. Ezit wanuwihawete omono putar wazyr Xir wanuwihawete pe hemireko romo nehe. — Nezewe mehe Xir wanuwihawete naheàmàtyry'ym kwaw a'e nehe, i'i putar Ezit wanuwihawete uzeupe nehe. Nezewe rehe we nuzeapo kwaw ma'e ize'eg rupi nehe. Ta'e amo uzuka putar tazyr a'e wà nehe. Uzuka putar imen wà nehe, uzuka putar imemyr wà nehe no, uzuka putar uma'ereko ma'e paw rupi wà nehe no.

⁷ Nan kwehe tete amo a'e kuzà iànàm wiko putar tuwihawete romo a'e nehe. Omono'og putar wemiruze'eg zauxiapekwer a'e wà nehe, Xir wanuwihawete hemiruze'eg waàmàtyry'ym pà wà nehe. Wixe putar tawhu tàtà ma'e pupe wà nehe, wazeàmimaw pupe wà nehe. Weityk putar wazuka pà wà nehe.

⁸ Tuwihawete weraha putar tupàn a'ua'u Xir wazar uzeupi a'e wà nehe, Ezit pe wà nehe. Weraha putar hekuzar katu ma'e or iapo pyrer parat iapo pyrer uzeupi a'e nehe no. Na'e a'e mokoz ywy rehe har umumaw putar amo kwarahy uzeàmàtyry'ym 'ym pà wà nehe.

⁹ A'e re Xir wanuwihawete uzeagaw putar Ezit ywy rehe wixe haw rehe zauxiapekwer wanupi nehe. Nezewe rehe we Ezit ywy rehe har weityk putar Xir ywy rehe har a'e wà nehe. Xir uzewyr putar uiwy pe wà nehe.

¹⁰ Xir wanuwihawete ta'yr uzemuàgà'ym putar

zeàmàtyry'ymawhu rehe wà nehe. Omono'og putar zauxiapekwer tetea'u wà nehe. Pitài ta'yr uhem putar oho Ezit heityk pà nehe. Weityk putar ma'e paw imumaw pà 'y tyhu ma'e uwyrykahy ma'e ài nehe. Wixe putar Ezit ywy rehe nehe no. Uzàmàtyry'ym putar tuwihawete hàpuzuhu tàtà a'e nehe.

¹¹ Ezit wanuwihawete wikwahy putar izupe nehe. Uhem putar zauxiapekwer wanupi Xir waàmàtyry'ym pà nehe. Xir uzemono putar Ezit wanupe wà nehe.

¹² Ezit wanuwihawete wiko wera'u putar nehe. — Aeityk Xir ihe wà, i'i putar uzeupe nehe. — Azuka zauxiapekwer tetea'u ihe wà, i'i putar uzeupe nehe. Nezewe rehe we ipuner haw upaw putar na'arewahy nehe.

¹³ Amo 'ar mehe Xir wanuwihawete omono'og putar zauxiapekwer tetea'u wera'u a'e wà nehe. Amo kwarahy pawire uzewyr putar Ezit iàmàtyry'ym pà nehe. Weraha putar puruzuka haw tetea'u uzeupi nehe. Weraha putar zauxiapekwer tetea'u uzeupi wà nehe no.

¹⁴ Na'e teko amo ywy uzàmàtyry'ym putar Ezit wanuwihawete a'e wà nehe. Amo awa Izaew ywy rehe har ipuruzukaiwahy ma'e wiko putar a'e iàmàtyry'ymar wainuinuromo a'e wà nehe no. Wexak putar ma'e upuahu mehe wà nehe. A'e rupi uzàmàtyry'ym putar a'e tuwihawete wà nehe. Nezewe rehe we a'e tuwihawete weityk putar wàmàtyry'ymar a'e wà nehe.

¹⁵ Xir wanuwihawete ur putar wemiruze'eg zauxiapekwer wanupi nehe. Uzapo putar uzeupir àwàm tawhu amo tawhu pàrirogawtàtà haw izywy

nehe. Na'e wixe putar ipupe ipyro pà wà nehe. Ni zauxiapekwer Ezit ywy rehe har ikàg wera'u ma'e nupuner kwaw zauxiapekwer Xir ywy rehe har wanur ire wamupytu'u kar haw rehe wà nehe.

¹⁶ Ezit waàmàtyry'ymar uzapo putar wemimutar wanehe wà nehe. Nezewe rehe we zauxiapekwer Ezit ywy rehe har nupuner kwaw wanupe wà nehe. Wixe putar ywy Izaew wanupe imume'u pyrer rehe wà nehe no. Weityk putar paw rupi wà nehe, ipyhyk pà wà nehe.

¹⁷ Na'e Xir wanuwihawete umuàgà'ym putar wemiruze'eg zauxiapekwer paw wà nehe, Ezit waàmàtyry'ym àwàm rehe wà nehe. Ipureityk wer wàmàtyry'ymar wanehe, a'e rupi uzapokatu putar uze'eg Ezit wanuwihawete rehe we a'e nehe. Umume'u putar wazyr izupe hemireko ràm romo wà nehe. Nezewe rehe we nuzeapo kwaw ikatu ma'e izupe nehe.

¹⁸ Na'e uzàmàtyry'ym putar tawhu yryhu Mezitehàn izywyr har a'e nehe kury. Upyhyk putar tawhu tetea'u nehe. Na'e amo zauxiapekwer amo ywy rehe har wanuwihaw umumaw putar heko wera'u haw nehe, imumaranugar kar pà nehe.

¹⁹ Xir wanuwihawete uzewyr putar tawhu tàtà ma'e uiwy rehe har waàmàtyry'ym pà wà kury. Nupuner kwaw nehe. Amo uzuka putar nehe. A'e re ni amo nuze'eg pixik kwaw hehe wà nehe.

²⁰ Amo awa wiko putar tuwihawete romo hekuzaromo a'e nehe. A'e tuwihawete omono kar putar wemiruze'eg tuwihaw teko nà'nàn a'e nehe. A'e tuwihaw omono'og putar temetarer izupe nehe. Nezewe mehe hemetarer katu putar

nehe. Ikàg putar nehe no. Nan kwehe tete amo uzuka putar a'e tuwihawete nehe. Nuzuka kwaw zeàmàtyry'ymawhu pe wà nehe.

²¹ Amo wiko putar Xir wanuwihawete romo a'e tuwihawete imàno re nehe. Iaiw putar nehe. Nuiko kwaw a'e tuwihawete ta'yr romo. Nezewe rehe we wiko putar tuwihawete romo nehe. Umume'u putar ikatu 'ym ma'e wemiapo rà m upy'a pupe nehe. Numume'u kwaw teko wanupe nehe. Omono'og putar umyrypar upuner ma'e wà nehe. Weityk putar tuwihawete rà m azeharomoete har wà nehe. Na'e wiko putar tuwihawete romo hekuzaromo nehe.

²² Weityk putar wàmàtyry'ymar zauxiapekwer paw rupi a'e wà nehe. Uzuka putar xaxeto wanuwihaw no.

²³ Uzuhaw putar uze'eg amo wanupe wemiapo katu kwer nehe. Hemu'em wanupe. Hemiruze'eg zauxiapekwer naheta tetea'u kwaw wà. Nezewe rehe we ikàg wera'u tuweharupi a'e.

²⁴ Uzàmàtyry'ym putar a'e ywy pehegwer hemetarer katu wera'u ma'e oho a'e wà nehe. Uzapo putar iaiw ma'e a'e ywy pehegwer rehe nehe. Hà muz nuzapo pixik kwaw agwer ma'e. Umuza'aza'ak putar ma'e wemipyhyk kwer paw nehe, zauxiapekwer wanupe imono pà nehe: temetarer, ywy, ma'e hekuzar katu ma'e no. Na'e umumaw putar amo 'ar tawhu tàt à ma'e waàmàtyry'ym àwàm imume'u pà no.

²⁵ Uzeruzar putar upuner haw rehe nehe, ukyze 'ymaw rehe nehe no. A'e rupi oho putar Ezit wanuwihawete kutyr wemiruze'eg zauxiapekwer wanupi nehe. Ezit wanuwihawete wer-

aha putar zauxiapekwer tetea'u ikutyre a'e wà nehe no. Nezewe rehe we nuityk kwaw a'e tuwihawete nehe,

²⁶ ta'e hehe we har tuwihaw uzemyrypar putar inugwer tuwihaw rehe we a'e wà nehe xe. A'e rupi a'e tuwihaw weityk putar Ezit wanuwihawete nehe. Ezit wanuwihawete imyrypar weraha putar uzar iaiw haw pe wà. Zauxiapekwer Xir ywy rehe har weityk putar Ezit hemiruze'eg zauxiapekwer wà nehe. Uzuka putar zauxiapekwer Ezit ywy rehe har tetea'u wà nehe.

²⁷ Na'e a'e mokoz tuwihawete uzeawàxi putar a'e wà nehe. Umume'u putar temu'emaw uzeupe wà nehe. Pitàitàigatu ipurapo wer putar ikatu 'ym ma'e rehe uzeupe wà nehe. Ni amo nuweityk kwaw inugwer wà nehe, ta'e wa'ar nuhem kwaw a'e rihi xe.

²⁸ A'e re Xir wanuwihawete uzewyr putar uiwy rehe nehe. Weraha putar wemetarer zeàmàtry'y'mawhu pe imono'og pyrer uzeupi nehe. — Amupytu'u kar putar Izaew Tupàn imuwete katu re ihe wà nehe, i'i putar uzeupe nehe. Uzapo putar wemimutar Izaew wakutyre nehe no. A'e re uzewyr putar uiwy rehe nehe.

²⁹ 'Ar ikatu ma'e ihem mehe oho wi putar Ezit ikutyre zauxiapekwer waneraha pà no. Izypy mehe weityk Ezit a'e wà. Nuityk kwaw mokoz haw rupi nehe.

³⁰ Na'e zauxiapekwer ur putar kwarahy heixe haw kutyre wi kanuhu pupe a'e wà nehe kury. Uzàmàtry'y'm putar Xir wà nehe. Zawaiw katu putar izupe nehe. A'e rupi upytu'u putar a'e zauxiapekwer waàmàtry'y'm ire nehe. Wikwahy

putar nehe, a'e rupi uzàmàtyry'ym wi putar Izaew wà nehe. Uzapo putar wemimutar Izaew wanehe nehe. Amo Zutew Tupàn imuwete re upytu'u ma'e kwer umume'u putar hemiapo ràm izupe wà nehe. Uzapo putar ma'e waze'eg rupi nehe.

³¹ Hemiruze'eg zauxiapekwer umuaiw putar Tupàn Hàpuzuhu wà nehe. Xaxeto uzuka putar ma'ea'yr ipupe Tupàn henataromo tuweharupi wà nehe. A'e tuwihawete umupytu'u kar putar wazuka re wà nehe. Umuapyk putar iaiwahy ma'e tàpuzuhu pupe Tupàn henaw hekuzaromo nehe no.

³² — Pekatuahy, i'i mua'u putar Zutew Tupàn imuwete re upytu'u ma'e kwer Xir ywy rehe har pe wà nehe. Tupàn iamutar katu har nuzeruzar kwaw ize'eg rehe wà nehe. Ikàg wiwi putar wà nehe. Uzàmàtyry'ym putar a'e tuwihawete wà nehe.

³³ Purumu'e ma'e ma'e kwaw katu har weruze'eg putar teko a'e wà nehe. Tuwihawete umumaw putar amo 'ar a'e purumu'e ma'e wazuka pà takihepuku pupe wà nehe, tata pupe wà nehe no. Aze ru'u omono kar putar amo ywy rehe wà nehe ipyhyk pyrer romo wà nehe. Aze ru'u upyhyk putar wama'e paw rupi nehe.

³⁴ A'e ma'erahy ipuraraw paw 'ar mehe amo upytywà putar Tupàn hemiaiuhu wà nehe. Amo upytywà mua'u putar wà nehe no.

³⁵ Uzuka putar amo purumu'e ma'e ma'e kwaw katu har wà nehe. Nezewe izeapo haw umukatu putar Tupàn hemiaiuhu wà nehe. Ikatu wera'u putar henataromo wà nehe. Agwer ma'e uzeapo putar oho iko te iahykaw rehe nehe. Tupàn wex-

aexak iahtkaw 'ar a'e.

³⁶ Xir ywy rehe har wanuwihaw uzapo putar wemimutar a'e nehe. — Aiko wera'u amo wanuwi ihe, i'i putar uzeupe nehe. — Apuner wera'u tupàn wanuwi upaw rupi katete ihe, i'i putar uzeupe nehe. Umume'u putar iaiw ma'e Tupàn ikutyne nehe, amo tupàn wakutyne wà nehe no. Uzapo putar agwer ma'e oho iko nehe, te amo 'ar mehe Tupàn uzepyk putar hehe a'e nehe. Ta'e Tupàn uzepyk putar wemimume'u kwer rupi katete a'e nehe xe.

³⁷ A'e tuwihawete numuwete kwaw wàmuzgwer wazar tupàn a'e wà nehe. Amo tupàn ikatu kuzà wanupe wà. Numuwete kwaw a'e tupàn a'e wà nehe no. Heta tetea'u tupàn teko wanemimuwete wà. Numuwete kwaw ni amo a'e tupàn a'e 'ar mehe a'e wà nehe. — Apuner wera'u amo tupàn wanuwi ihe, i'i a'e.

³⁸ Umuwete katu putar tupàn tawhu tàtà ma'e wanehe uzekaiw ma'e a'e nehe. Tàmuzgwer nukwaw kwaw a'e tupàn a'e wà. A'e tuwihawete omono putar ma'e a'e tupàn pe nehe: or, parat, ita hekuzar katu ma'e, amo ma'e hekuzar katu ma'e no.

³⁹ Teko tupàn amo ae ywy rehe har imuwete har upytywà putar a'e tuwihawete a'e wà nehe. A'e rupi upyro putar tawhu tàtà ma'e wàmàtyry'ymar wanuwi a'e nehe. Aze amo umuigo kar uwi-hawete romo wà nehe, a'e tuwihawete omono putar ma'e a'e teko pe wà nehe: temetarer, tuwihaw romo teko haw, ywy no.

⁴⁰ 'Ar iahtkaw rehe har ihem mehe, Ezit wanuwihawete uzàmàtyry'ym putar Xir

wanuwihawete wà a'e nehe. Xir wanuwihawete oho putar ikutyry upuner haw paw heraha pà nehe: ywyràmawà zeàmàtyry'yamawhu pe har, wemiruze'eg zauxiapekwer kawaru iku'az har wà no, kanuhu tetea'u no. Xir hemiruze'eg zauxiapekwer wixe putar Ezit ywy rehe 'y typy ma'e uwyrykahy ma'e ài wà nehe.

⁴¹ Wixe putar ywy Tupàn hemimume'u kwer rehe a'e wà nehe no. Uzuka putar teko tetea'u wà nehe. Amo teko uzepyro putar izuwi wà nehe: Enom izuapyapyr wà, Moaw izuapyapyr wà, Amon izuapyapyr tetea'u wà.

⁴² Hemiruze'eg zauxiapekwer upyhyk putar ywy tetea'u a'e wà nehe. Te Ezit nuzepyro kwaw ipo wi wà nehe.

⁴³ Weraha putar ma'e tetea'u Ezit wi nehe: or, ma'e or iapo pyrer, parat, ma'e parat iapo pyrer, ma'e hekuzar katu ma'e. Upyhyk putar İrim ywy nehe no. Upyhyk putar Exio ywy nehe no.

⁴⁴ Na'e amo ur putar kwarahy ihemaw wi wà nehe, kwarahy heixe haw awyze har kutyr har wi wà nehe no, ma'e imume'u pà izupe wà nehe. A'e ma'e henu mehe ukyzeahy putar a'e nehe. Wikwahy putar nehe no. A'e rupi uhem putar oho wemiruze'eg zauxiapekwer wanupi nehe. — Azuka putar teko tetea'u ihe wà nehe, i'i putar uzeupe nehe.

⁴⁵ Umuapyk putar wàpuzràn uker haw iapo pà yryhu Mezitehàn huwake ywytyr ipuràg eteahy ma'e Tupàn pe imonokatu pyr huwake nehe. Nezewe rehe we umàno putar nehe. Naheta kwaw ipyro har wà nehe.

12

Uzeapo ma'e rà̀m iahtkaw rehe à̀rà̀m

¹ Uze'eg wiwi Tupàn heko haw pe har ihewe. — A'e 'ar mehe Tupàn heko haw pe har Migew Tupàn hemiaihu wanehe uzekaiw ma'e uzexak kar putar a'e nehe kury. Heta putar zawaiw katu haw tetea'u a'e 'ar mehe nehe. A'e 'ym mehe nuzeapo pixik kwaw agwer iaiw haw purupe. Aze Tupàn umuapyk amo teko her upape rehe, upyro putar a'e teko a'e nehe. Upyro putar paw rupi wà nehe.

² Teko umàno ma'e kwere tetea'u wikuwe wi putar wà nehe. Amo wereko putar tuweharupi weko àwàm wà nehe. Amo upuraraw putar ma'erahy tuweharupi Tupàn izepyk àwàm wà nehe no, upuraraw putar tuweharupi iaiw haw wà nehe no.

³ Purumu'e ma'e ma'e kwaw katu har a'e wà, teko tetea'u ikatu ma'e iapo haw rehe purumu'e ma'e wà nehe, uhyape katu zahytata ài wà nehe. Nuwew pixik kwaw waneny katu haw nehe.

⁴ Ne Taniew ne, Emume'u zo ko ma'e amo wanupe nehe. Ewàpytym a'e pape amo iwàpytymaw pupe nehe. Nezewe mehe ni amo nuwàpytymawok kwaw iahtk 'ym mehe we wà nehe. Teko tetea'u uzàn putar ko rupi wà nehe, uzàn putar kwe rupi wà nehe no. Heko wer putar ma'e kwaw katu wera'u har romo wà nehe.

⁵ Na'e aexak mokoz Tupàn heko haw pe har yrykawhu izywyr upu'àm ma'e ihe wà kury. Wiko uzeakea'i wà.

⁶ Amo upuranu Tupàn heko haw pe har kamir irin iapo pyrer hereko har rehe kury. Yrykawhu

ihemaw kutyr hekon. — Ma'e 'ar mehe a'e ma'e ikatuahy ma'e uzeapo putar paw rupi nehe, i'i izupe.

⁷ Tupàn heko haw pe har upir opo ywak ikutyr kury. Uze'eg Tupàn Tuweharupi Wiko Ma'e her rehe kury. — Amume'uahy ko ma'e ihe kury: a'e ma'e paw uzeapo putar na'iruz kwarahy iku'aw har ipaw ire nehe. Tupàn hemiaiuhu wanupe ma'erahy ipuraraw kar ire uzeapo putar nehe, i'i izupe.

⁸ Nakwaw katu kwaw ize'eg. A'e rupi apuranu hehe. — Emume'u iahtkaw rehe har ihewe nehe, a'e izupe.

⁹ Uwazar heze'eg ihewe. — Kutàri, Taniew, ere-puner neho haw rehe kury. Emume'u zo amo pe nehe. Xo iahtkaw rehe teko ukwaw putar wà nehe.

¹⁰ Teko tetea'u upuraraw putar ma'erahy wà nehe. Nezewe mehe ikatu putar wà nehe, ikatu wera'u putar Tupàn henataromo wà nehe. Ikatu 'ym ma'e uzapo wiwi ikatu 'ym ma'e oho waiko wà nehe. Ni amo nukwaw kwaw uzeapo ma'e wà nehe. Xo ma'e kwaw katu har ukwaw putar wà nehe.

¹¹ A'e tuwihawete umupytu'u kar putar teko ma'ea'yr wazuka re wà nehe. Na'e umuapyk putar iaiwahy haw Tupàn Hâpuzuhu pupe nehe. Na'e umumaw putar 1.290 'ar nehe.

¹² Tupàn rehe uzeruzar ire upytu'u 'ym ma'e rà m a'e wà, aze umumaw 1.335 'ar upytu'u 'ym pà wà nehe, hurywete putar wà nehe.

¹³ Ne Taniew nekàg wiwi te iahtkaw rehe nehe. Eremàno putar nehe. Iahtkaw rehe erekweraw

wi putar nehe, neremiapo kwer hekuzar ipyhyk
pà nehe. Upaw.

Tupàn ze'eg
Bible without Deuterocanon in Guajajára
(BR:gub:Guajajára)

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Guajajára

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Guajajára [gub], Brazil

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9788531109713

The Bible without Deuterocanon

in Guajajára

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-03-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

0aad8539-54cc-5543-91cd-25f61502645a